МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 127 (4295) Шоатта, 22 октябрь, 1966 шу. Мах 2 кеп.

ПАРТЕ ТІАХЬЕХ

Советски нах дегаш гІоздаьнна накъа болх шоай хьамсарча Шейна — Сийлахь - йоккхача Октябрьски Социалистически революце 49 шу дизара. ХІара дош, жовхьар санна, деза долаш тІайжад цар укх деношка КПСС Центральни комитето Октябрьски социалистически революце 49 шу дизара даь дола ТІахьехамаш. Мехка массе міІинге деташ гІоздоахаш дек е дешаш:

— Сийле хийла адамий историе чухь керда зама — капитализм йохарен коммунизм чІоагІъялaрен зама хьайийлача Сийлахь-боккхача Октябра.

Ший тайпа белгалонаш йолаш да укх шерара октябрьски Шей. Цкъа - дале, из да КПСС XXIII съезд хинначул тІехьагІара хьалхара цІей, шозлагІа-дале цо хьадела Советий Іаьдала 50 шу дуза юбилейни шу. Цу гІулакхо къаьстта деташ гІоздаьха ба советски нах.

КПСС Центральни Комитета тІахьийхаб вай мехка беррига къахьегамхой октябрьски Шей къахьегама коталонашца белгалдаккха. Беррига советски нах санна, чуйнна къахьегаш ба укх деношка Нохч - ГІалгІайчен къахьегамхой а. Цар шерра социалистически яхь йоаржаьй Сийлахь - боккхача Октябра 49 шу дузача ден сийна, тІайнцад доккхий социалистически декхараш. ХІара денна хьахоз республика массе міІингера Октябра сийна доахача толамех дола хоамаш.

Дика чакхдоаккх республика къахьегамхоша пятилетка хьалхара шу. Дукха коллективаш я хІанзле укх шерара план кхоачашъяь. Шоай толамаш цар хетаду Сийлахь - боккхача Октябра.

Республика промышленноста болхлоша «Марчча» промышленность хьайийцача ийс бетта план ханал хьалха 103,3 процент кхоачашъяьй. Соахка цу ханналца яьккханунна нийсйича 15,6 процент дукхагІа яьккхай продукци планах 11 процент мара яккха ца езача метте. Доккхий толамаш лаьхад планированен экономически стимулированен кердача системах болх бе яьннача «Красный молот» яхача заводa, «Старогрознефтен» «Малгобекнефтен» мехкдаьтта промыслови управленей коллективаша.

Дика камаьхал йоалаш къахьийгад промышленни предприятешен Іилма - тохкама организацешей производства технически боарам лакхбеш, механизаци автоматизаци еш, хьалха латта технологи юкъекхувлаш.

Октябра Шей сийна яьржача яхье къаьстта доккхий толамаш лаьхад республика мехкдаьттахоша. Мехкдаьтта доахача промышленносте дІахо балхаш даьд мехкдаьтта дукхагІа дахар духьа тІоанашта искусственни воздействи ю процессаш юкъекхувлаш.

Технически процесса юкъе хьинаре дакъа лаьцад изобретателашей рационализаторашед.

Къахьегама овсарле лакхъяра план 103,5 процент кхоачашъяьй. Соахка цу ханнаца хинначунца нийсйича 11,4 процент лакхъяьй из.

Хьинаре къахьийгад республика юртбоахама къахьегамхоша а. Кхоачашъяьй ялат кийчдара шера план, эшшача боараме вІашагІтехай фун, фуа, кхыйола фонлаш. Пачхаьалкхенга ялат дохкара плани социалистически декхараши дикагІа кхоачашдаьд Наурски, Надтеречни, Шелковской, Грозненски, Гудермеса районий боахамаша. Цу районий боахамаша хІанз еррига торонаш оарцагІъяьхай 7 ноябрь хьатІакхачалехьа деррига гуйран балхаш йистедахара.

Къахьегама совгІатащца накъа болх дезача Шейна республика хьайбаш леладераш а. Дулх кийчдара ийс бетта план кхоачашъяьй 110 процент, шура кийчъяра — 111, фуаш кийчдара — 113, тха кийчдара — 109 процент. Пачхаьалкхенга хьайбай продукташ йохкара шера план ханал хьалха кхоачашъергйолаш я. ХІара денна Шей сийна толамаш совдоахаш къахьегаш ба хьайбаш леладераш.

Кхы дуккха а дувца йиш я Октябра сийна яьржача социалистически яхьах. Цхьабакъла, белгалдаха деза балха юкъера кхоачамбоацараш а. Яхьа юкъе яхача цхьайолча коллективаша эсала кхоачашду тІайнца социалистически декхараш. Дуккхача предприятеша бизза пайда эцац йолаш йолча торонехи кхоачамехи. Еррига продукци яккхара ийс бетта план кхоачашъяьлц Ермоловски ДОК-о, Старопромысловски кирпишкий заводо, МалгІабикерча кирпишкий заводо, Грозненскии Ассиновскии консерви заводаша, иштта кхычар. Цхьайолча предприятешка эсала лел эксплуатаце дІаенна производственни мощносташ караерзаяра гІулакх, кхоачамболзаш пайда эцаш кертерча производственни фондех.

Цхьадолча боахамаша ледара леладу кхашкара балхаш. Дукха кхоачамбоацараш да хьажкІаш, шекара свекла чуэцача. Эсала латт гурахьа дув ялат дІадувлга, зяб оахилга, иштта кхы а.

Да мегаргдац цу тайпара гІулакх. ХІара ди ударни хургдолаш вІаштІехьбаккха беза болх. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я Октябра сийна яьржача социалистически яхьа кхетамца кулгалде, цІей сийна тІайнца социалистически декхараш дизза кхоачашдергдолаш болх вІаштІехьбаккха.

Республика къахьегамхоша, берригача советски наха санна, Советий Іаьдала 50 шу дизара сийна а доккхий декхараш тІайнцад укх деношка. ХІанз чІоагІа лоархІаме да уж кхоачашдара баьржача къовсама а кхетамца кулгалдар. Из болх айхха бувза беза хьалхашка латтача дерригача кхыча декхаращца. Берригача къахьегамхой хьинар тІалерзале деза цу гІулакха.

Дукха ха йисаяц Октябра 49 шу дуза ди тІаккхача. Шеко яц республика къахьегамхой шоай дезача Шейна кердача къахьегама коталонашца накъагІоргхилара.

— Даькъала хийла Ленина хьаяь Советски Союза Коммунистически парти!

АХ БУТТ ХЬАЛХА

Таханарчул кхоана дукхагІа арахецаргья мехкдаьтта продукци яхача девизах къахьегаш я Грозненски крекинг-завода коллектив. Денгараденга совдувл завода болхлоша доахa къахьегама толамаш. Еррига продукци арахецара итт бетта план ханал ах бутт хьалха, 15-ча октябре кхоачашъяьй цар. Укх юхелисача деношка планах лаьрхІачул совгІа арахецаргья итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта продукци.

Къахьегама овсарле лакха хиларах кхоачамбаь Іеш яц завода коллектив. Арахецача продукцега дІабода мах лохбара а чІоагІа къовсам лоаттабу цо. ДІабахача ийс бетта арахецача продукцега дІабода мах лохбарах пачхаьалкхенна кхоаьь ахча 312 эзар сом да.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 49 шу дузача денна сийлечца накъа яхара яьржача социалистически яхье хьалха латташ я нов. Овсянников керте латтача № 1—2 йолча установка коллектив. Итт бетта план цо кхоачашъяьй 4-ча октябре, хІаьта ер бутт бовшшехьа цхьайтта бетта план а кхоачашъе лерхІ цо. Дукха цул тІехьаюсаш яц пунца яхь лелаю ни. Кононенкои Литвинови керте латтача установкай коллективаш. Цо план цар кхоачашъяьй 8—10-ча октябре.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

МАДОАГГІАРА НАКЪАДОЛХ ЦІЕЙНА

Сийлахь - боккхача Октябра 49 шу дизара даха мадоагГІара накъадахара хетаяь, республика къахьегамхоша хьаллаьца социалистически яхь дІайолайир «Октябрьнефта» НПУ коммунистически къахьегама телемеханизированни промысла коллективо.

Цу хана коллективо тІайнцадар: 10 бетта йола план 7 ноябрь тІакхоачаш 3000 тони мехкдаьтта планал тІех а доаккхаш кхоачашъе, хІаьта шера план пхи ди хьалха кхоачашъе, къахьегама овсарле йоагІачул 3 процент лакхъе, мехкдаьттен гази яккхарга дІадодар 2,5 процент лохде, 8 эзар сома пайда а бергболаш 100 рационализаторски предложени юкъейоалас, аьнна.

Ше тІайнца декхараш кхоачашдеш доккхий къахьегама толамаш лаьхад цу коллективо.

Укх шера ийс бетта планах доагІаш хинначул дукхагІа кхо эзар совгІа тони мехкдаьттен 269 эзар кубически метр гази а йоаккхаш кхоачашйир, къахьегама овсарле 108,3 процент лакхйир, мехкдаьттаген газаген дІадодар 5 процент лохдир, 122 рацпредложени юкъейоалайир.

Мехкдаьтта доаккхача еррригача бригадаша 9 бетта план кхоачашйир. Белгалъяьнна дикагІа къахьийгар мастерий А. Л. Ананьева, И. А. Лукьянова бригадаша. Балха нормаш дикка тІехкхоачашйир скважинашта лаьттан кІалха ремонт еча Коротковеи Новиковеи бригадаша.

Дикка дакъа лаьцар план кхоачашъеча рационализатораша механикаша Б. Егиянца, токара В. Е. Павловске, кхычар.

Ше тІайнца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачаш а даь, сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дизара накъагІоргья тха «Октябрьнефта» НПУ коллектив.

А. БОЛВАНОВ,
«Октябрьнефта» НПУ керттера инженер.

Агротехнически хьалашкей дикача ханей гурахьа юв культураш дІаера кхашкара балхаш сихдаьд Грозненски района «Староюртовский» яхача совхоза механизатораша.

Гуйрийнара кхашкара балхаш чакхдахара Сийлахь-боккхача Октябра сийна йоаржаьлча социалистически яхье хьалха латт № 1 йолча тракторно - полеводчески бригада трактористаш Автурханов Іиса, Тимурсултанов Нажмуди.

Укх шера планах 1726 гектар гурахьа юв культураш дІае езаш яр совхоз, цу даькъе 1400 гектар кІа а долаш. ХІанале планал совгІа 145 гектар дІадийнад из. Из сурта тІарча Тимурсултанов Нажмуде агрегатацарча новкъостий толам ба. Дика кхоачашду шоай декхар сельщикаша Гайтукаев Висийта, Кадиров Вахас, Г. Джамаева. Норма 32 гектар дІае езача дийнахьа 36—38 гектар юв цар.

И. Плиева сурт.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА 50 ШУ ДИЗАРА СИЙНА

КЕРДАЧА РУБЕЖАШКА

«СТАРОГРОЗНЕФТА» МЕХКДАЬТТА ПРОМЫСЛОВИ УПРАВЛЕНЕ БОЛХЛОЙ, ИНЖЕНЕРИЙ, ТЕХНИКИЙ, ГІУЛАКХЕРЧА НАЬХА КОЛЛЕКТИВА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Беррига вай мохк накъабоза вай пачхаьалкхен историе чухь белгалдаьннача деношта — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизараи баьччеи хьехархои Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизараи. Советски Іаьдал латташ даьккхача шоватткье итт шера вай Даьхе экономически культурни гІулакхашта тІехьабиса мохк хиннача Коммунистически парте — тохкамах чакхъяьннача болхлой класса авангарда кулгалца низ бола а индустриальни а держава, тоалуш латтача социалистически Іилма, культура, техника, космически аре караерзаяра держава а яь дІаоттаяьй.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце керда вахар хьаллеча шеррача наькъа тІа лаьхад вай мехка халкъаш, наьха творчествана паргІато еннай, общественни вахара деррригача доакъошка прогресс яра эша хьалаш вІаштІехьдаьхад. Сихха дегІаух индустре лоархІамегІара доакъош: хими, энергетика, мехкдаьтта доахеи мехкдаьтта чакхдоахеи промышленность, машиностроени, электроника.

Вай Даймехка къахьегамхоша, марксистско-ленински теореца хьалхле а лелаеш, кхоачашъю берригача советски наьха овлангара хьашташ, цар сатессараши догдоахараши хьалнар лоацаш йола КПСС Программа. Толаме кхоачашду вайцига керттера экономически декхар — хьеш латт коммунизма материально-технически база.

Советски халкъо шиң Коммунистически парте хьалленца ханал хьалха кхоачашъяьй халкъа боахам дегІабоалабара ворхІ шера план. Из — боахами культуреи хьалъеча Іалаьмате доккхий хІамаш карагІдийнна хилара дола къаьгга тешал.

Семилетка фонде холаллал дакъа лаьцад Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша а. Белгала аьлча республике доаккха мехкдаьтта дизза хІана хиннадац аьнна дукхагІа хиннад мехкдаьтта газ — ворхІазза.

Партен правительстваи лакха мах баьб промышленностен юрта боахамен болхлой къахьегама Нохч-ГІалгІай АССР-а Ленина орден яларца.

Дерригача советски халкъаца цхьана гІа боахаш йолача тха коллективо а иштта ханал хьалха чакхъяьккхар семилетка. ЦунаЂ дика хетар хул кхы а Старопромысловски район эгара хьалха грозненски мехкдаьтта промышленность хьайолаьри 1968 шера-75 шу дузаш йола мехка къаьнагІа йолча мехкдаьтта районех цаІи хиларах. Духхьал укхаза хьалкхийнай эгара чоалханегІа йола производственни проблемаш къестае ховш болча, лакха квалификаци йолаш болча болхлойи специалистийи башха-дика кадраш. Цар хьинарах вІаштІехьдаьлар ворхІ шера мехкдаьтта 1,8-зза, хІаьта попутни газ — 10-зза дукхагІа яккха.

Дуккха хІамаш даьд керда техника юкъеяхьара, мехкдаьтта скважинашта телеуправлени яра, производственни процессашта автоматизаци яра даькъе. ЧоалханергІа геологически хьалашка 4000—4500 метр кІоарга тохкамаи эксплуатационнии скважинаш яха Іомаеннай еррига бурув деттa бригадаш.

Хаян-Кертеи Старогрозненскии майдашка мелови тІоанашкара мехкдаьтта доаха керда моттигаш.

Тха мехкдаьттахой цкъа санна дуккхаза а котбийннаб Еррриг-союзни социалистически яхье, СССР мехкдаьтта доахача промышленноста Министерстваи профсоюза ЦК-аи карара кара тела Ше байракхаш а ахчан премеш а яьхай.

Района предприятей къахьегамхоша чІоагІа деташ уразттаи къоабалъеши тІайнцар КПСС XXIII-ча съездо чІоагІъяь, 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегІабаккхувлара пхе шера планах йола Директиваш, шоай хьинар ца кходеш къахьег уж кхоачашъяр духьа.

Советски Союза мехкдаьтта доахача промышленносте эгара хьалха укх шера шоллагІча квартале денз планированен экономически стимулированен кердача система тІа яьккхай тха мехкдаьтта промыслови управлени. Цо новкъостал ду пачхаьалкхен плани социалистически декхараши толаме кхоачашдара, производства темпаш дІахо лакхъяра.

Масала, пятилетка хьалхарча шера ийс бетта соахка цу ханнаца яьккхачунца нийсдича 65,2 процент дукхагІа доаккх оаха мехкдаьтта, попутни газ — 56,6 процент дута, кхагІа, хІаьта къахьегама овсарле кхагІа, хІаьта къахьегама овсарле дукхагІа лакхъеннай ахаэвенчул дукхагІа лакхъеннай.

Экономически реформо йиш хулийт боахам лелабара социалистически способа совленех биззагІа пайда эца, кулгаллара экономически методаш юкъекхахьа, промышленни предприятеша ду доал эргадоахаш тоале. Производства эффективность лакхагІа ме хул, дукхагІа хул пайда, шерагІа хьаеллалу торонаш производстве легІакхувлараи наха материальни поощрени яраи.

«Старогрознефта» мехкдаьттахоша, планированен экономически стимулированен керда система юкъе а кхувлаш, лакхду шоай политически къахьегамен хьинар, творчески чакхдоаккх шоашта тІадилла гІулакх. Массанахьа а шерлуш латт новаторийи производстве хьалха латтарийи мугІараш. ТоЂал шера баьржаб къахьегамцара гІулакх а бытера оамал а коммунистически хилийтара тІехьара болам.

Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара сийна социалистически яхь йолаьча сийлахьча москвичийи ленинградцийи патриотически почин хьал а лоацаш, оаха, «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене болхлоша, инженераша, техникаша, гІулакхерча наха, массава цхьатарра раьза а хинна деррригача халкъа юкъарча къовсама юкъе а даха, укх тайпара декхараш тІаяц тхоашта:

1965 шераца — семилетка тІехьарча шераца — нийсдича мехкдаьттен гази дукхагІа доахилга Іалашде: 1966 шера — 1,5-зза, 1967 шера — 2,2-зза;

пятилетка хьалхарча шин шера пачхаьалкхен планал совгІа 80 эзар тони мехкдаьтта даккхеи 70 миллион кубометр попутни газ яккхен;

цу юкъа планал совгІа цаІи ахи миллион сома пайда бе;

къахьегама овсарле 2 процент лакхъе а мехкдаьттен гази яккхарга дІабода мах заданел совгІа 2 процент лохбе а;

тІехкІоарга скважинаш яхара план тІехкхоачашъе а мехкдаьтта доалла керда ши моттиг хьаелла а;

хІараңеца 70 квартира йола шиъ цІа хьалде, парех цаІ а 140 моттиг йола бера беша здани а 1967 шера 7-гІа ноябрь хьатІакхачалехьа эксплуатаце дІадала;

хьатІадоагІача шера ахкан сезон дІайолалдалехьа «Спутник» яха 240 моттиг йола пионерски лагерь кийчъяь яккха.

Уж декхараш тхоашта тІа а эцаш, тхо кхайк Нохч-ГІалгІай республика берригача къахьегамхошка Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара даха доагГІача тайпара накъадахар духьа лаьцача социалистически яхьа юкъебахнара уж тІа а хьехаш.

Хьадувла, деза новкъостий, производства чура кхоачамаш дас санна хьа а лехаш, оарцагІдаьх вай, деррига технико-экономически хьокхамаш тоадергда, тІа-тІа дукхагІа арахецаргья продукци, тоаергья цун дикал лохбергба вай из арахецарга дІабода мах.

Къахьегамхой политически къахьегамен хьинар керда айдара парда тІа вІаштІехьдоаккхаргда вай воай республике цхьаккха а тІехьаюсаш йола предприяти, совхоз, колхоз ца хулийтилга, коллектива хІара члено Даьхен юбилейни фонда чу шийггара дакъа хьолга.

ІалащдергДа пятилетка хьалхарча шин шера планаш ханал хьалха кхоачашъелга, общественни производства эффективность лакхъергья вай. Кхом беш дІаухийтаргья вай материалаши средстваши, рентабельнии пайда телаши хулийтаргья вай еррига предприятеш, совхозаш, колхозаш.

Кердача производственни толамашца белгалйоаккхаргья вай Советски Іаьдала 50 шу дизара сийлахьа юбилей, цу тайпара сихдергда вай мехка коммунизма материально-технически база хьаелга.

Социалистически декхараш дийца а дийца, массава раьзе а волаш тІайнцад «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене бригадай, участкай, цехий, промыслай, бурув деттача контора болхлой собранешка.

ИНИЦИАТИВА КЪОАБАЛЪЯЬЙ

КПСС ОБКОМЕ

Вай пачхаьалкхен историе чухь дезача деношта — Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизараи баьчча а хьехархо а Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизараи накъабоалх Советски Союза къахьегамхой.

Экономически культурни гІулакхашта тІехьайнса хинна вай Даьхе Коммунистически парте — тохкамах чакхъяьннача болхлой класса авангарда кулгалца шоватткье итт шу шера доаккхаш низ бола индустриальни держава — тоалуш латтача социалистически Іилма, культура, техника, космически аре караерзаяра держава а хинна дІаэттай.

Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дизара сийна социалистически яхь йоаржаьча москвичийи ленинградцийи башха-дика лочин хьал а лоацаш, «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гІулакхерча наха чІоагГІа творчески хьинар айдаь къахьег керда пхе шера план кхоачашъяра. Юбилейни цІей сийна шийна доккхагІа дола декхараш тІайнцад мехкдаьттахой коллективо.

Керда дІадоладаьча патриотически гІулакха боккха лоархІам а беш, КПСС обкома бюрос ший соцамца къоабалъяьй Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дизара баха боагГІача тайпара накъабахар духьа лаьцача социалистически яхьа юкъебахкара тІахьехаш Нохч - ГІалгІай республика берригача къахьегамхошка кхайкарал даьча «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене болхлойи, специалистийи инициатива.

КПСС обкома бюрос парте горкомаш, райкомаш, ВЛКСМ обком, облсовпроф, профсоюзий обкомаш, юхьанцара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, объединеней, министерствай, ведомствай, предприятей кулгалхой декхарийла баьб старогрозненски мехкдаьттахой болам хьаллаца, технико - экономически хьокхамаш тоадар духьа чІоагІа къовсам болабе, продукци тІатІа дукхагІа арахеца, цун дикал тоае а из яккхарга дІабода мах лохбе а. Сийлахь - боккхача Октябра ах бІаь шера юбилейна республика еррригача предприятешен организацешей план ханал хьалха кхоачашъярца накъадаха.

Республикански газетий редакцешта, радиовещанеи телевиденеи комитета тІадилад Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара сийна лаьца яхь мишта лел кепайоазон тІа а хІаьта иштта радио чуи телевиденеи гІолла а шерра дувцилга.

НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР-а ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА VIII - гІа СЕССИ

Самардийнахьа Нохч-ГІалгІай Лакхехьарча Совета бархІлагІа сесси хилар. Сессе дийцар ши дош.

Советски Іаьдала 50 шу дизара кийчо ярца дувзаденна республика городаш, поселкаш, юрташ дІахо тоалра социалистически яхь йоаржаярах.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чІоагІдарах.

Хьалхарча дешах доклад йир Нохч-ГІалгІай Министрий Совета председатела заместитела нов. ТУРЛОВА. Цу дешах лаьца содоклад йир Лакхехьарча Совета массазарча комиссе председатела нов. ЛЯПИНАС.

Пренеех къамаьлаш дир 14 саго. Лакхехьарча Совето чІоагІдир ворхІлагІчен бархІлагІчен сессешта юкъе Лакхехьарча Совета Президиума тІайнца Указаши соцамаши.

Сессе балхах йола отчет тІайоагІача номер тІа хургья.

Барттайна коллектив

Тха совхоза № 3 йолча бригада кулгалдеш ва коммунист Сайдулаев Лаьча. ИйслагІа шу да из укхаза болх беш вола. Бригада коллектив барттайна хиларах, хІаране къахьегама опыт лакха хиларах коллектива низ дІакхоач шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде.

...Чуйнца даьлар ка бола ялаташ. Еррига ялат чуэцача болх беш хиина юрта боахама машинаш цІенъяьй, даьтта хьекха дІаоттаяьй. Деррига эшаш дола гІулакх ду техника.

Укх шера дикагІа йолча агротехнически хана 736 гектара тІа гурахьа дув кІа дІадийра бригада членаша, планах 700 гектара тІа мара деца дезача. Планага хьежача 85 гектара тІа мара дІабе ца безача, 185 гектара тІа мукх а бийра. Уж деррига балхаш деш шиъ мара агрегат яцар. Цар тІа болх беш бар къона механизатораш ни. Бойсуев Салман, Мустапаев Джунид, Килоев Муса, кхыбараш. Массане а шоай болх цІенача дег тІара беш хиларо йиш хилийтар гурахьа дувш дола ялаташ шиъ ханнахьа дІадийна даха. Шоай сменни норма 25 гектар мара йоацача, 40—43 гектар а ювш, ялат дІадера болх тІехдика а беш къахьийгар механизатораша.

Хьалхара шу дац ни. Дугаев Килаб, Усмаев Мухьмад, Куклаев Іусман ялат дІадувча болх беш бола. ХІанале хьатІадаьннад цар дІадийна кІа. ХІанз бригада болхлой зяба лаьтта оахаш ба. Кастта лаьтташ аьха бовла дага ба механизатораш. Планах аха дезар 505 гектар мара доацача, хІанале 600 гектар зяба лаьтта аьхад. Трактористаша Джалутханов Іарбе, Босуев Салмана, Алиев Мухьмада, Экиев Ювсапа ДТ-75 яхача тракторашта нормах аха дезар 4,7 гектар мара йоацача 7—8 гектар лаьтта оах. ХІанз бригада болхлой кхай тІара балхаш даь а баьнна хьайбаш леладераштa новкъостал деш ба. ВорхІ жа Іуй бригадана, цхьан хьайбай фермана гІулакх деш ба уж. Барттайнача бригада коллектив кийча я Октябра 49 шу дузача денна накъаяха.

У. ПАШАЕВ,
Надтеречни района «Минеральный» совхоза партокома секретарь.

ДИКАГІЙОЛА БРИГАДАШ

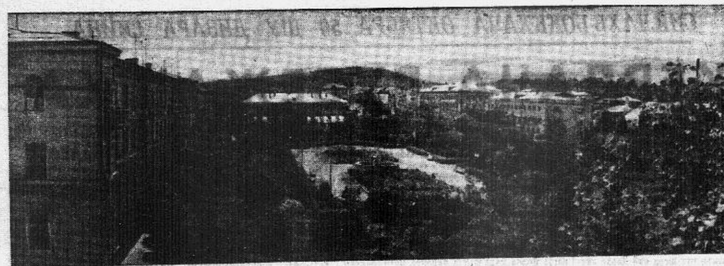
Карабулакски бурув деттача контора бурувдеттараша дог гІоздаьнна тІайнцар Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 49 шу дузача денна накъадахара дола КПСС ЦК ТІахьехамаш. Октябра цІейна хьалхарча вахте къаьстта дика къахьегаш ба бурувдеттараш. Графикал шиди хьалха баьнна бурув тохаш ба уж.

Октябра бетта белгалъяьнна дика болх беш я Губин Николай керте латта бурувдеттарий бригада. Ханал хьалха кхоачашъяьй цо бетта план.

Серноводскерча № 13 йолча скважина бурув тохара болх толамца дІахьош я мастер А. П. Золин керте латта бурув деттарий бригада. ХІанзлехьа кхоачашъяьй цо а бетта план. Цу скважине тохкаш я керда техника — автоматически пневмодІоагІа. Из дІоагІа балха юкъедахьарах дІаспуско - подъемни операцешка дІайода ха шозза кІезигъяьй, дикка аттача баьккхаб бригада болх.

А. БАКАЛЮН.

Цахаддаш йоакхо е кагирхой

Отчетно - хоржамий партийни собранера

Доккха а цIенхаштта а къамаьл хилар Сунженски района ЩIеча Эскара цIерахча колхоза отчетно-хоржама собране. Коммунисташа чIоагIа теркам тIабахийтар механизаторий, хьайбаш леладерий, кхаш леладерий къонача кадрашта коммунистически кхетам балара деша.

Докладчико, колхоза парткома секретара нов. Василькова а пренёшка къамаьлаш даьча коммунисташа а белгалдаьхар цу балха юкъе дукха кхоачамбоацараш долга. Отчетни хана парткомо лерттIа кулгалдаьдац колхоза комсомальски организацена, цун вахарах лаьца дешаш дийцадац ший заседанешка. Колхозе комсомольски организаци йоккха яц. Верригаш 12 саг мара вац цун мугIарашка. Кагирхоша эсала дакъа лоац колхоза общественни вахаре. Тесса лелабу спортивни болх. Колхозе къахьегаш кIезига кагирхой бац. Царех дукхагIбараша лика болх а беш, наха хьокхам тел. Бакъда, парткомо теркал дац цхьаболча кагирхошта карагIдувла доккхий толамаш, цар балхах хьахиннараш шерра дIадовзийтац. Коммунист Кузнецов керте латтача тракторни бригаде къона механизатораш трактора тIа болх бе ца бохийташ дукха моттигаш нийслу. Кагирхойта машинаш яла хьалха да, йоах бригадира. Из нийса дац. Царех боккъонца бола механизатораш хургбар цар йоагтIача бесса терко йича. ХIара шера колхозо кагирхой ухийт механизаторий курсашка. Уж йистельхачул тIехьагIа юха боагIа колхозе. Бакъда, цар дукха ха иккхац колхозе. Фу бахьан да къона кадраш цхьан моттиге ца сацар? Эггара хьалха царна эша культурно-бытови хьалаш вIаштIехь ца дахар, кагирхошта коммунистически кхетам балара терко ца яр. Колхоза цIи хеза, производстве хьалха латтараш каст-каста вIашагIкхетац кагирхошца, царца беседаш яц, шоай балха говзал шерра дIайовзийтац.

Коммунисташа парткома дукха критика йир агитационно - массови болх цо тесса лелабарах. ДукхагIа терко е еза колхозхошта юкъе Iилма-атеистически пропаганда йоаржаяра.

Коммунисташа хала а хеташ дийцар боахаме нийслуча кхоачамбоацарех. Продукцега дIалодар хIанз а лакха да. Де дезараш даьлац хьайбаш Iангара дахара, зябь ахара ханаш йIаьхъю.

Тахан колхоза коллектива хьалхашка латта декхараш кхоачашдара динза даргдоацараш а, балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш а белгалдир коммунисташа.

И. ГУЗЕЕВ.

КЕРДАЧОХ ДАЬННА БЕРКАТ

ХIанз кхо бутт совгIа ха я тха мехкдаьтта промыслови управлене планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх бу. Юххьанца халонаш хилар, оаха, бригадаша боккъонца кхетадацар кердача хьалашка болх бара маIан. Цхьабакъда, кердача хьалашка болх бара маIани лоархIами даим малагIа ба ха гIерташ тхо хиларах гучадьлар тхона кердача методах доал делга дукха толамегIа хилар.

Балхацара гIулакхаш дикагIа леладе, шоай новкъосташкара бизза болх хьабеха баьлар нах. Из дика хьахьокх укх масало. ХьалхагIа каст-каста нийслуш яр из тайпа моттиг. Смена чаккхьяла цхьа сахьат е кхы дукхагIа ха йисача хана, доладаь гIулакх дIа а кхессе, дIабаха кийчлора болхлой, хьатIайоагIача смено ше дIакхоачашдергда хьона аьле. ХIанз из тайпа гIулакх долаш дац. Кердача системана дарде уллача, материальни безам совбаккхара принципо наьха дукхагIа догъоттийт шоай низаши хьинари производствана дIадала.

Кхоме, кхетамца доал де Iомаду вай планированеи экономически стимулированеи кердача системо. ДагадоагIа сона, хьалха тхоаш харц лийна а бакъ лийна а бригадана совнагIа автомашина яккха гIийрта. ХIаьта хIанз геттара дика кхоачамбу оаха тхоашта хьаеннача техниках. СовнагIа машина лелаеш хилча, мехкдаьтта даккхарга мах дукхагIа ма бодий, хIаьта из а ший аргIанна воча оагIорахьара Iаткъ тха алапе. ХIанз наха лов дIадохийтар кIезигагIа а долаш, продукци дукхагIа яккхар. Балха тIа тхона новкъостал ду оаха производствана юкъедоаладаьча боахама расчета карто.

Октябрьски революце 49 шу дизара къахьегама дикача толамашца накъайода бригада коллектив. Шу доладеннача юххье, социалистически декхараш тIаэцаш, оаха дош деннадар 1966 шера планал совгIа 8070 тонн мехкдаьтта даккха аьнна. Октябра сийна вахте а этта из декхар хIанзле тIеххоачашдаьд мехкдаьтта доахараша. 8,5 эзар тонн совгIа мехкдаьтта кхаьчад Даьхенга. Из толам баькхаб скважинай къаьнача фондера санна, иштта кердача фондера а мехкдаьтта дукхагIа дахара чотах. КIеж еттийташ а станокашца качалкашца а доах бригада мехкдаьтта. Тоъал йоккха моттиг лоац бригаде дезача мехкдаьтта. Из даккхара план 130 процент кхоачашъяьй. Сен чотах баькхаб из толам? Керттерча даькъе цкъа ремонт яьчул тIехьагIа шоалагIа из яле станокаша качалкаша болх беш йоаккха ха йIаьхъяра чотах. Ремонт ца еш йоаккха ха планах 150 ди долча, 212 денга кхоачаш йIаьхъяьй. Из вIаштIехьдаьннад лаьтта кIал ремонташ еча бригадо ремонт дуккха а дикагIа еш хилар бахьан долаш. Цига а новкъостал ду тхона кердача хьалашка болх бе доладаларо. Балха тIа брак хилча а шоалагIа ремонт еш хилча а лаьтта кIал ремонт еча болхлой алапи эша ма лой. Дагадоххарах аргда вай, кердача хьалашка беча балхах даьнна беркат холу бригада хIара члена. ХIара болхлочун алапи юкъера лаьрхIача 7—10 процент тIаккхийттад.

Iанна еш йола кийчо дукха хIама ца эшаш яь яла йоалл бригада хIанз. 138-ча скважине хийцай турбопровод, 61-ча скважине а хийцай, хIаьта ерriга а лаьрхIача ремонт яьи хийцаи турбопровод 500 километр совгIа я. Коллекторий тховнаш тIа теха хIамаш хийцай. ХIаьта гIувний тховнаши гIувнаш шоаши опилкашца йIоахъяьй. Шоайла вIаши гаьна, довкъаштеи гувнаштеи юкъе яда тха объекташ. Цу духьа лоархIаме да, тоадаь дика наькъаш хилар. Уж хIанз дукха хIама ца эшаш Iан хьалашка болх бергболаш кийчдаь даьннад. Тхоай культбудка йоакхо а йир оаха, цуна капитальни ремонт яьй, хоза кийчъяьй.

А. КОКОВ,
«Малгобекнефта» III-ча мехкдаьтта промысла № 4 йолча мехкдаьтта доахача бригада мастер.

Дагестански АССР. Город Буйнакска (1921 шера кхаччалца Темир-Хан-Шура) бIаь шу дизад.

Юстара иллача цу провинциальни городоках Советски Iаьдал латтача шерашка дегIаена промышленность, Iалаьмате дукха культурно бытовой учрежденеш а йолаш йола хIанзара социалистически город хиннай. Укхаза я республикера йоккхагIа йола комбинаташ — тIоарска телата, консерви, «Ще седкъа» яха текстильни фабрика, кхыйола предприятеш. Городе болх беш да республикански драматически аварски театр, массехк кинотеатр. Ялх техникум я Буйнакске.

Сурта тIа: Буйнакск. Ленина улицагIа керда цIеноii хьалдеш латта район.

ТАСС фотохроника.

КЕМЕРОВСКИ ОБЛАСТЬ. СибарегIа къаьнагIа йола салаирски свинцовоцинкови рудник — Куэбассе хьалха латтачех рентабельни йолча горнорудни предприятеех цаI.

Советски Iаьдала 50 шу дизара сийна руднике лаьцача социалистически яхье тIехдика толамаш доах цхьоалагIча участкерча, Виктор Николаевич Ступачева кулгалдеча забойщиккий комплексни бригадо.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) В. Ступачева бригада членаш проходчикаш Крапивин Петр, Абросимов Василий, забойщик Крюков Василий, горни мастер Меркулов Иван, забойщик Захаров Станислав смена чакхъяьнначул тIехьагIа.

ТАСС фотохроника.

«Контраста» фирмеи духхьала дIа контрасташи

Гобаьккха ягIача гаьнашта юкъе йоалл модернистски здани. Архитектурага диллача боккъал башха йола, бетонахи кизгахи яь из хьажавоагIачоа духьалъяха гIерташ санна хеталу. ХIаьта сурта кIалгIолла даь йоазув да:

«Тессине» «Контраста» фирма кийче йола бунгало! Из эца мегаргья шоана!»

Дlахо — Къилбаседа Итале Луганески озера йистте дагIа цIа мадарра дувцаш йола реклама — беш, къаьста кухни, ванна, «дани кийча я — хьашт долча хана дIаэца мукъа да шо дIоагIа». Лоацца аьлча, шийна цIа эца безам хиннача малхбузенгермански гражданина бокъонца йола ялсамале я. Тlаккха хьадувла, хьожаргда вай, «Из эца мегаргья шоана!» аьнна девиз а йолаш из реклама араяьккха «Ди цайт» яха малхбузенгермански еженедельник мел бакълув. Из тайпа «бунгало» шийга кхоачарг ма йий аьнна дагадоха а йиш йолаш вий моллагIа вола малхбузенгермански гражданин?

Нагахьа санна модерни цIалгах дукха довккхе а кIезига доаккхе а 53500 марка йоаккхаш хилар а. хIаьта юкъера лаьрхIача квалифицированни малхбузенгермански болхлочун бетта алапи дукха совгIа-эшашагIа доацаш 750 марка хилар а теркал дича, ха хала дац, иззамо волча болхлочун вIаштта ялх шера доагIа ший деррига алапи кхы мел долчох а ваьнна бунгалох Iодилла дезаргдолга.

Цхьабакъда, уж тайпа «халонаш» малхбузенгермански гражданаша доазол дехьара виллаши бунгадаши эцилга дувцача хана мара тIа ца кхоачаш хилча а ФРГ ший территоре тIа гIулакх кхы тайпа хилча а мегаций?

Кхы тоаденна хIама дац. Укх денашка укх тайпара хоам хьаккхайка бир «Ферайнигтер виртшафтсдинст» яхача агентства: «Капиталаш ца тоъарои паччахьалкхенна тIаккхаьчача халонашеи чуIе хьалдеш дола цIеноii дIахо кIезиглайтар. 1966 шера хьалхарча ах шера 21 процент кIезигденнад уж 1965 шера хьалхарча ах шераца нийсдича. Нагахьа санна 1967 шера цуIе цIеноii хьалдара юххьанца хьахийца хинна яхча финансай федеральни министерства ше лаьрхIа хинвача тайпара 210 миллион маркагара 80 миллион маркага кхоачаеш кIезиг йойя, паччахьалкхено чуIе цIеноii хьалделга чакхдалар хургда цунах».

Цу тайппара, дусар частни гIирсаш хьалделга мара дац. Техникана эггара тIехьагIа карагIдаьннараша маяххара хьалъяь итташ йоккхий небоскребаш хьалъэттай Кельне а Ганновере а, Дортмундеи Гамбургеи укх тIеххьарча хана. Къаьсттача заказах юстаро хьалъеш латт виллаши коттеджаши. Шоай болх бувцаш рекламаш хьалъетт гIишлошъеча фирмаша, ФРГ гражданин тIахьех «шийна квартира ше хьалъяра». Цар кхыметтел геттара сакъердаме иллелг а дагальцад цу гIулакха кхом беш хиланза варг ца хилара:

«Къахьега, къахьега, хьай цIа
хьалде,
Мехкарашка хьежаргва хьо
тIехьагIа».

Цхьабакъда, ФРГ мугIарерча гражданина (кхыметтел нагахьа санна из мехкарашка «ца хьеже а») сел атта дац шийна квартира эца е хьалье. «Бхомбеш» хилара тIахьех г-на Эрхарда а. Цхьабакъда, хьан мичара торо я «кхомбе»? 20 миллион дезалах — официальни статистика даннеех—6710 эзарне, вешта аьлча кхоалагIча даькъо, бетта 600 маркал кIезигагIа йоацаш доход йоаккх — вахара эшачул кIезигагIа. ВIаши нийсъеш укх тайпара факт йоалае мегаргья: массазаръяр санна йолча шин цIенах латтача квартире бетта чуIерах 300 марка гаргга мах бэла беза.

Шека йоацаш, дицдалийта мегаргдар, США-ра ухача Iалаьмате дукхача капиталовложеней, тIом чакхбаьнначул тIехьагIа промышленноста йизза модернизаци яра, талант йолча немецки болхлочои ахархочои кIаьд ца луш беркате къахьегара чотах, юххера а, кхыча мехкашкарча бIаьш эзараш болча болхлой къахьегама эхь ца хетташ дарегIча маьхах эксплуатаци яра чотах вахара боарамга диллача малхбузехьарча мехкашта юкъе хьалхарча моттигех цаI лаьцай ФРГ-ес. Поръяьккха ювцача «экономически тамаша» беркатех пайда эцар малав?

«Шпигель» яхача журнало, масала, бакъду, хIанз «экономически тамаш» дIайоладенна 17 шу даьнначул тIехьагIа налог тохара хоам бе мегаргбола боахам боацаш бола малхбузехьара немций 76 процент хилар. «Дивельт» яхача газето белгалдоаккх, кхыметтел Бонне а, канцлера Эрхарда наха юкъе хьакхайка мадарра, цо ший «социальни рыночни боахам» оалаш бар бахьан долаш «берригача пролетарех IоцIенъяьча паччахьалкхен столице. Драждорфервеге къел чуенна гетто хилар. «Тайна лагерг» оал укхаза цунах.

Газето бакъду рейнско-вестфальски городашкара цIеноех бувлаш бола нах хIара шера 13 процент дукхагIа хулаш хилар: «ЧуIеча кердача моттигах фу довккх ховш вар цунах тешаргва».

Кхеталеш да, цу хьалашка чуIеча цIеной рыкана боарам боацаш доккха доал кара дараш а шоашта хетараш хьалха доахараш а гIишлой компанеши цIеной дайи хилар. Делецашта къаьстта йоккха паргIато яьннай квартирех тела мах лакхбара оттадаь лоазув дIадаьккхаи чуIеча цIеношца спекуляци лелаяра цIеной даьшта торо еннеи дола «Люкке закон» оалаш дола соахка тIанийцачул тIехьагIа дена.

Малхбузенгермански квартираш лувцарий союзо укх деношка кепатеха араьяхар квартирех тела мах лакхбара оттадаь хинна доазонаш, масала, Ганновере, ФРГ йоккхагIчарех йолча цхьан городе, дIадахаро квартирах тела мах «цкъаза 300 процентага а кхоачабеш» лакхбаь хилар хьахьокхаш йола даннеш. Цу городе алхха цхьан бетта белгалдаьккхад 2.600 дезал квартираш кара араккайса хилар. Цу тIа а, «Франкфуртер рандшау» яхача газето деча тешалах, цIеной дай эггара хьалха «качболхараш» дукха бераш дола дезал, боккхий нах, инвалидаш хул.

ФРГ официальни пропагандо, цига бахача наха яьнна паргIато я яхаш, укх тайпара даннеш йоалаю: мехка я холодильникий 120 совгIа маркеи пылесосий 100 маркеи. Сакъердаме факташ я цунца дувзаденна ФРГ къахьегамхошка бокъонца долаш долча хьалах лаьца дукха ха йоацаш кепатеха арадаьннача малхбузенгермански журналиста Берит Энгельмана йоалаяьраш. Боахама социалистически система шийна гоама хилар къайлахьац авторо. Цхьабакъда, кхыметтел из а бакъ ца дича валац «комфорт хилийта тарлуш йола цхьаккха хIама йоацаш» ФРГ 2 миллион гаргга саг хилар. Эггара хьалха царех ба болхлой, кагий ахархой, пенсионераш.

Цивилизаце боарама е бокъонца долаш долча вахара боарама нийсагIа бола бустам лоархI автора наькхах доахка бераш довра боарам. Цу тIа а, кагий бераш шозза дукхагIа лов ФРГ лоаллаха уллача Голландерчул е Швецерчул, вож малхбузеневропейски мехкаш вIалла ца дийцача а.

Е цхьаькка белгалбоалаш бола цхьа хьокхам: «Дукхха а дукхагIа долча халкъа бераштa юххьанцара школа я цар вахаре алхха цаI мара йоаца дешара завелени» ФРГ халкъа школа йиъ класс йистеькххача ялх берах цаI мара деша додац йизза йоацача юкъерча школе, 15 берах цаI мара юкъера образовани йистеьккхе хилац.

Керте даь «Къелага вуга никъ» аьнна йоазув а долаш йолча статья тIа «Вельт дер арбайт» яхача газето дукха ха йоацаш яздора: «Вай мехка къевар малав яхача хаттара дизза жоп долалургдолаш йола даннеш эцалургьяц вай вахара хьакъехьара дерригаш а хIана дац аьнна дола хIамаш цифрех лоатталеш йолча «Висбаденерча статистически федеральни ведомстве».

Цхьабакъда, кхыметтел цу цIог йоацача статистикага хьежача а мехка ба ерригача къаман доходах нийсса ах шоай доалахьа йолаш болча «лакхерча тIоан» 10 эзар дезал. Цу «лакхерча тIоана» юкъера а къаьстта белгалбоалаш ба эггара кьегIчун а шера 68 миллион марка доход йоалаш бола 200 дезал. Цу 200 дезало цхьана тIахьожам лоаттабу 85 миллиард марка хиллал йолча шера оборота — ФРГ ерригача промышленни капитала оборотах (375 миллиард марка) дийлагIа дакъа хIана дац аьнна долчоа. Бокъонца йола финансови олигархи Крупп, Хенле, Вольф, Бош, Хенкель, Оппель, Грундиг, иштта кхыбараш санна болча миллиардерий 18 дезалах латташ я.

Укх деношка ФРГ телевидене дийцар Къилбаседен Рейн-Вестфалия яхача лаьттан тIа балхара дIабаьхача эзараш шахтерех волча цхьаннех. БIаргашка этта хий а долаш лаьттан министрага Кинбаумага аьлар цу 39 шу даьннача болхлочо: «ХIанз шоалагIа дIавоаккх со балхара. Шахте силикоз яха лазар кхийттад сох. Пхиъ бер да са, хIаьта айса уж сенца кхоабаргда ховш а вац со. 150 марка мара доацача мискача пособех-м воахалург мичав!

«Мадарра аьлча. тIехьашнахьара оагIув йолаш я ФРГ-ера экономически тамаш», — аьнна соцаду «Металл» яхача малхбузенгермански металлистий профсоюза газето. Бакъда, къахьегамхошта деш дац «Контраста» фирма гIулакхаш. Царна я—алхха контрасташ...

А. ГУРКОВ. (АПН).

Наьха хьашташ кхоачашдеш

Къахьегамхой хьашташ дизза кхоачашдара шоай чурча кхоачамех пайда а эцаш хьинаре къахьегаш ба Грозненски швейно - производственни объединене чуйоагIача цехашкара хIамаш тегараш. Октябра дезача цIена сийленца накъа яхара яхье яьннача цехий коллективаша доаха къахьегама толамаш ди тIехьа совдувл. ХIамаш тегара итт бетта план ханал 17 ди хьалха, 14-ча октябре, кхоачашъяьй хIамаш тегараша. Укх юхедисача деношка планах лаьрхIачул совгIа 140 эзар сома мaьха хIамаш тега лерхI объединене коллективо. Из да Октябра цIейна оаха кийчду къахьегама совгIат, — йоах объединене кертерча экономиста нов. Цыганкова.

Арахецача продукцега дIабода мах а дикка лохбаьб хIамаш тегараша. ДIабахача нийс бетта паччахьалкхена кходаь ахча итташ эзараш сомаш да. Социалистически яхье даим хьалха латташ хьайоагIа Жабко Нинас, Сапронов Петра, Патрикеева Татьянас кулгалдеча цехий коллективаш. Юкъера лаьрхIача сменах нормаш 105—110 процент кхоачашъю царех хIаране.

И. МАГОМЕДОВ.

Конкурса яйта очерк

Э Н Е Р Г Е Т И К

ВАЙ ЗАМАНХО

7-ча октябре дар из. Гуйран маьлхо сийрдадаьккха къаьга денадарди. ЩIенача фево шершадора ТЭЦ коарча гаьнаш тIара IажагIа дерзаш доагIа гIа. Энергетикаша делкъийга салаIа ха хьатIакхаьчаяр. Цу ханна Грозненски теплоэлектроцентрала клубе гуллуш латтар уж. Доккха цIей деаде кийчлуш санна безаме вар царех хIаравар.

Мехка энергетика дегIакхувлаш ворхI шера заданеш кхоачашъеча толамаш дахарах СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах паччахьалкхен совгIаташ деннараштa юкъе а водаш Къахьегама цIеча байракха орден енна шоай новкъост, доттагI — Асуханов Абаз даькъал веш дег тIара дIайха къамаьлаш дора гулбеннача энергетикаша.

- Паччахьалкхен совгIат новкъосташа даькъала вувцаш дешашца дIа ца оаладаллал дог гIоздаьнна вар нов. Асуханов. — «Баркал шоана новкъостий»! Тахан сога кхаьчача кхаах шоана цIей хиналга гуш ва со. Сай къахьегамах иштта боккха мах баьча хьамсарча партена, советски правительствана дег тIара дIайха баркал ала лов сона тахан. Вай предприяте, ерригача коллектива сий лакха лоатталара кхы а дикагIа къахьегаш хургва со дIахо йодача хана а».

Уж моттийта аьнна дешаш дацар. Уж дар сийрда кхоане хьалъеш доаллача советски хьалкъаца хьинаре дакъа лоацаш волча цу саго ше тешаш кхоачашдергдолча гIулакхех дола бакъдараш. ХIана аьлча миччахьа а ше болх бой а керла толам баккхара оарцагIвоалаш, къахьегамцара чам боккха бола доккхий хIамаш карагIдувла саг ва коммунист Асуханов. Из иштта хилара тешалду цо хьабенача къахьегама наькъо.

...1935 шу. Пхийтта шу даланза ва Абаз. Наьнах ваIамига волча хана къаьста вар. Дезал дукха хиларах даьна гIо эшар. Цулухьа гIертар из цхьанахьа балха ваха. Бакъда, ваIамига ва яхаш балха дIаэцацар. Цул совнагIа е балха говзалаш йолаш вацар. ХIаьта а шийна дагардар кхоачашду цо. Грозненски ТЭЦ балха вода. Хала дар хьалхарча деношка. Къонал, йоаца говзал, хIаьта а, болх бе гIертар хургвола энергетик. Из гора новкъосташта, цеха кулгалхошта. Массехк бетта ученик волаш болх баьчул тIехьагIа ялх бетта курсе деша вохийт Абаз. Дика дешаш чакхйоаккхцо курс. Цул тIехьагIа-м атта дар болх бе. Теори Iомаьяр, практика новкъосташа дIахьехар. Электрослесарь - приборист чоалханера говзал караерзаеш латтар. ХIаьта, хIанз санна йоккха яцар ТЭЦ, е автоматизаци яь цехаш а яцар. ДукхагIа дола балхаш кулгаца кхоачашде дезаш хулар. Цхьабакъда, шийна хьалхашка латта декхар гIалат ца воалаш кхоачашдора цо. Цу ханне а белгалвоалаш латтар коллектива, новкъосташта юкъе. ХIаьта деиз шийна езденна предприяти, коллектив, говзал дIа ца тоссаш цхьайтта шера болх бир цо цига...

Дай-мехка сийлахь-боккха тIом латтача 1944 шера дар новкъост Асуханов Алма - Атински областерча Баскеленски районе машино-тракторни станце слесаралла балха вахар. «Деррига а фронта!», «Деррига а моастагI эшавара!» — цу девизах хьикаре къахьегаш, ди бийса а ца къовсаш болх бора Асуханова, цунца болх беча механизатораша.

ХьалхагIа ше тракторашта ремонт еча болх беш хинна веце а сиха кхоачашдора Абаз Шекаевича шийна хьалхашка латта декхар. Цу станце балха вена дукха ха ялалехьа юха а хьалха латтарий мугIаре воал из. Кердача коллективаца барттайна волаш хьаьнала къахьегаш вола слесарь хул цунах.

Иштта къахьийгад Асуханова цига кхойтта шера. Цунах теша хала дац цун къахьегама книжка тIа хьежачоа. Казахски ССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота, «Целинни лаьтташ карадерзададарах» яха медаль, «Социалистически яхьа отличник» яха значок еннай цунна цига болх баьча шерашка. СССР халкъа боахамий карагIдаьннарий выставке вахара шозза путевка еннай.

1957 шерара май бутт бар Абаз Шекаевич ший дезалца Грозне нкхаьчар. Города бешамашкара зизаех йоагIа хоза хьаж, баьццара дувхар дийха латта лакха гувнаш, бIаьстан Iуйрийна цу бешамашка дека балхазараш, йоккхийча улицашка арабаьнна грозненцаш. —Цу дерригнена дог хьестар цун. Ше хьалкхийнача городаца мел сакъердалой а ТЭЦ-агахьа бар цун безам. Ший вахаре эггара къахьегама никъ дIаболабаьча болх беш бола нах болча сихагIа кхача гIертар.

Грозненски ТЭЦ-е вода новкъост Асуханов. Безаме тIаэц из укхаза наха, къаьстта хьалха цунца болх беш хиннача новкъосташа: тепловой - контрольни автоматика цеха кулгалхочо Яковлев Петр Павловича, ТЭЦ-а секретара Камышева Мария Васильевнас.

ШоллагIча дийнахьа балха араваьлар Асуханов. Бакъда, кхойтта шу хьалха хиннар яцар ТЭЦ. Керда оборудовани, балха процессашта яь механизации автоматизации — доккхий хувцамаш хиннадар цун цехашка. Цу гIулакхо цхьацца халонаш хьалхашка увттайора. Кердадар ха массаза да хала. ХIаьта а халонех кхераш воацача Абаза ца ховр новкъосташка хьаккхашта дIа а хоатташ, балхара мукъаволча хана техническа литература дешаш хиларца лоацнача хана Iомалу кердача оборудованеца болх белга. Дицценнар юха кердадоаккхаш, кердадар Iомадеш чIоагIа новкъостал дир сона цеха начальника Яковлев Петр Павловича, — йоах цо.

Тlаккха контрольно-измерительни прибораштa гIулакх деча бехктокхамерча участке электрослесарь-прибористалла хьожаву из. Къахьегамца ший ираз кораладь волча цо укхаза а сийленца кхоачашду хьалхашка латта декхар. Юха а хьалха латташ белгалвоал. Цу ханна ТЭЦ коммунисташа Ленински парте мугIаре дIаэц Абаз Шекаевич. Цул тIехьагIа-м кхы а сакъердамегIа хул къахьегама вахар. Цеха агитатор, профсоюзни комитета член, дружинник—массах дар уж цо дакъа лоацаш хиннараш. Миччахьа ше вале сийленца кхоачашдора тIадилла гIулакх. Цулухьа хержар из цеха коммунисташа шоай вожакалла. Ер шоллагIа шу да коммунист Асуханов цеха парттрупорг вола. Кердадар балха юкъеккувлача, бехктокхамера декхар кхоачашдеча хьалха го йиш я из. Цо къовсам лоаттабу, къахьегама дисциплина телхаерашца, ший опыт дIатеа кагирхошта, лакхбу политически кхетам.

Юкъарча вахаре дакъа лацаро новкъостал ду Асуханова балха толамаш даха. ЗIамига а из гIалат воале электростанце болх лерттIа хьагойтаргбац цо ремонт еча монометраша. Вешта цо-м рационализаторски предложенеш а телаш тоабу цар болх. Боккха пайда луш я укх шера цо енна цхьа рацпредложени.

Монометра стрелка цхьан моттиге сеца латташ ца хилар бахьан долаш хала дар машинистана даьтта, хина давлени мишта ха. ХIанз, из нийса латт, приборага хьежараштa аттагIа да. ХIаьта, кхы керда предложенеш йоалае уйла йолаш ва рационализатор Асуханов. Теша лов из уйла а цун кхоачашхургхиларах. ХIана аьлча загалаьца хIама кхоачашдара таорчески уйлаш е Iема саг ва из. ЗIамига дац ТЭЦ-а котельнена реконструкци еча хана, хIанз турбинни цеха реконструкци еча хана рационализатора лаьца дакъа. Цулухьа сийду Асуханова цехарча новкъосташа, ТЭЦ-а ерригача коллективо. Цигара энергетикашта юкъе эггара хьалха коммунистически къахьегама уларник яха сийлола цIи еннай цунна. ДIалахача ворхI шера доккхий толамаш дахарах республика Лакхехьарча Совета президиумо шозза Сийлен грамотеи «Социалистически яхьа отличник» яха шоллагIа значоки еннай цунна.

Цхьабакъда, карагIдаьнначох кхоачамбаь Iе дагавац нов. Асуханов. Парте ХХIII съезда решенеша къахьегама хьинар айдаь, кердача пятилетка хьалхарча шера энерге йIовхал дукхагIа ялара къовсам лоаттабеча ТЭЦ коллективаца ший дакъа хиларах вокхийвеш ва из. Ше болх беча предприятех дог дазаш хиларах цунна дика довз коллективо доаха толамаш.

Укх шера шоллагIча квартале Ерригсоюзни яхье кхоалагIа моттиг яьккхай тха ТЭЦ-о. — Йоах цо. ХIаьта, дIабахача нийс бетта план 102,6 процент кхоачашъяьй. Цу юкъа кходаьд 899 тонн доагор, 554 эзар киловатт - сахьат электроэнерги. Нийс бетта къахьегама овсарле планал лаьрхIачул 4,4 процент лакхъяьй, арахецача продукцега дIабода мах лохбара чотах 75,5 эзар сом ахча кходаьд ТЭЦ-а къахьегамхоша.

Советски Iаьдал этта 50 шу дизарш В. И. Ленин ваь 100 шу дизарай баха ма беззара накъа баха кийчлуш ба тха ТЭЦ энергетикаш.— йоах цо. А. Асухановна дика довз Октябрьски революци яьиначул тIехьагIа вай мехка хинна доккхий хувцамаш.

...АргIанара сайре тIаккхаьчаяр цу хьинар долча сагаца, цун новкъосташца къамаьл даь, цун къахьегама вахар дайза Грозненски теплоэлектроцентрала проходнегахьа тхо долхаш. Цу хана малхбузехьара хьекхача цIенача фех кер хьалбизабар. Гонахьарча мехкдаьтта чакхдоахача заводашка лотаяьча электрически лампай сердало дог хьестар. Цу минута юха хьалхашка оттар из энерги арахецача къахьегаш волча Асуханова сибат. Цу минута кхы а дукхагIа язде дог доагIар цох. Цу минута юха ала довра къахьегама, вахара никъ сийрда хилба хьа, хьинар дола энергетик.

Ю. КУРСКИЕВ.

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА» АРГIАНАРА НОМЕР

«Агитатора блокнота» аргIанара номер (№ 19—20, октябрь) хьаелдалу «КIаьд ца луш Iомае марксизм-ленинизм» яхача, политически дешара сете пропагандистийи агитаторийи идейно-политически боарам лакхбара декхараш оттадеш йолча редакционни статьяца.

Номер тIа кепатохаш а ювца оттаеш а я «Правда» яхача газета тIара хьатIаьаккха «Политически агитации вахари» яха КПСС Ленинградски горкома секретара З. Кругловай статья.

Сийлахь-боккхача Октябра хетаяь блокнота тIа кепатеха я «Кердача заман — 49 шу» яха В. Губина статья а хIаьта иштта СССР халкъий дохаргдоацача доттагIалахи царна юкъерча вежарий новкъосталахи дувцаш йола «Вежарашха болча дезале» яха статья а.

«Кердача коталонашка!» яхача статья тIа хьахьокх Советски Iаьдала 50 шу дизара сийна тIаццачача декхарашта хетаяь хиннача республика юрта боахама къахьегамхой актива собране дийцараш.

«Инициаторашa шоай дош кхоачашдаьд» яха С. Павловске корреспонденци республике Октябра сийна яхь йолаьрий — «Октябрьнефта» телемеханизированни промысла мехкдаьттахой къахьегама коталонна хетаяь я.

29-ча октябре — комсомол хьахиннача денна хетаяь материалаш я вIашагIтеха.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛАРАХ

ТIьоалагIча сентябре арадаьннача тха «Сердало» газета тIа кепатахаяр «Мичара эцаргья помидораш» яха корреспонденци. Цу тIа автора белгалдаьнихадар Экажкъенгий-Юрт баьцадаарашца во Iалашъенга Наьсарен райпос.

Цу хьанъе Наьсарен райисполкома председатела нов. М. Кодзоева хоам бу: района юрташка бахача наха кхоачамболлаш сомаши баьцадаараши дохкарах дола дош кепалнема дийцад. ХIаьта райзаготконтора директора нов. А. Дидиговна строги выговор а еннай, цул совгIа цуннан совхозий директорашта нн. Куриевна, Мальсаговна, Арапиевна тIадиллад сомаши баьцадаараши кийчдари дохкари договорни декхараш гешшалe кхоачашделга.

Гарга да Октябра 49 шу дуза деза цІей. Цу денна сийленца накъа бахара денгара денга къахьегама толамаш совдоахаш къахьегаш я Нохч-ГІалгІай шекар доаккхача завода коллектив. Дукха ха йоаццаш карагІдийннача толамий итогаш яьй цига. Толамаш дика да. Укх шера эггара хьалха проектни мощностага кхьчай из шекара свекла чакхъяккхара. Дийнахь-бус чакхйоакх 15 эзар центнер свекла. ДІабахача сентябрь бетта массехк эзар центнер шекар даьккхад завода коллективо планал совгІа.

Социалистически яхье хьалха латташ хьайоагІа мастер, коммунист Булатов Іумар керте латтача смена коллектив. Бетта план цо кхоачашъяьй 122 процент. Смена коллектив къона я, цхьабакъда доахача толамашка хьежача из къона я ала йиш йолаш яц.

Шоашта хьалхашка латта деккараш дика кхоачашдеш, шоаш бахьан долаш балха тІа хьовзам ца хулийташ дукха вакуум-аппаратчикаш ба цига. Царна юкъе ба нн. Завриев Абукар, Богатов Павел, Тисаев Шамиль. Царех хІаране сменах нормаш 130 процент кхоачашъю.

Фильтра станце болх лерттІа дІабахийтара кхачан цеха планово-профилактически оборудоване дикал лаккхагІа хилийтара дика къахьегаш я мотористка Батукаева Пазани, йоккхагІйола лаборантка Ломакина Люба, кхыбараш. Уж санна производстве хьалха латтараш кхы дукха а ба цига.

Сурта тІа: лаборантка Ломакина Люба.

В. Дунаева тексти сурти.

НОВКЪОСТ СЕРГО

Г. К. Орджоникидзе ваьча дийнахьа денз 80 шу дизарга

А. СВЕРДЛОВ

Вай революце исторена, большевикий парте исторена бовз шоай цІераш даим адамий дегашка юсарг йолаш, коммунизм хьалъерий кердкердача ноахалаша хьайібе мегарг бола хьокхам телаши даим тергболаши йола цІераш йолаш бола нах. Цу цІерашта юкъе бІаргагу вайна Григорий Константинович Орджоникидзе, большевика - ленинца, чІоагІа гІа волча революционера Сергой цІи.

Г. К. Орджоникидзес геттара къона волча хана денз дІавеннав ше пролетарски революце гІулакха, вай мехка социализм хьалъяра гІулакха. Шакъа санна цІена дар цун вахар, из дІаленналар партена, ленинизм котъяккхар духьа лоаттабеча къовсама. Мел доккхача гІулакха тІа парте из увттаваьвале а, из эггара хьалха цун салте волаш вусар. «Эггара хьалха большевик, ленинец хила веза хьо, — яьхад Сергос, — цул тІехьагІа хила мегаргва ЦКК член, ЦК, районни комитета, ячейка член, и. кх. дІ... эггара хьалха большевик хила веза».

* * *

1886 шера 12 (24) октябре, Имерете лоамашка уллача Гореша яхача гуржий юрта ваьв Григорий Константинович Орджоникидзе. Бехара хана денз бІаргадайнад цунна хала вахар, цхьаккха социальни нийсхо ца хилар, цудухьа хьалха дег чу ессай цунна цу нийсхо ца хиларца къовсам лоаттабара уйла. Къовсама наькъа тІа отт из 1901 шера из деша волавеннача тифлисски фельдшерски школе. Укхаза, социал-демократически кружокашка, ленински «Искрас», Тифлиса революционни лекагирхоша даим ешаш хиннача ленински статьяшеи балхашеи воздействи а еш вІаштІехьъяьннай цун мировоззрени. 1903 шера вурийтта шу даьнна хинна Серго Орджоникидзе социал-демократически болхлой парте член хул.

ТІема деналах кхийра Серго 1905 шера революционни тІемашка. Фельдшерски школа йисте а яьккха, Сухумера гаьна йоаццаш хиннача гудаутски больнице балха вахав из. Дукха ха ялалехьа къоабалваь тІа-ийца гудаутски большевикий баьчча а хиле дІаотт из, цо пропагандистски болх бу, герз кара а ийца къовсам болабара кийчбу моттигера болхлойи ахархойи, герз Іалашду. Герз дахьаш боагІача ханна, 1905 шера декабре, жандармаш тІаккхоач Сергонеи цун новкъосташтеи. Лацар, набахта воллар, легальни доацача гІулакхашка валар...

1907 шера март бетта денз Баку революционни болх бу Сергос. Укхаза болхлошта юкъе чакхйоакх цо классови къовсамеи партийни балхеи «университет».

1907 шера кхоалагІча ноябре цІаьхха а лоац. Дукха бетташ дІаьхделар бакински, батумски, сухумски, кутаисски набахтений пенашта юкъе. Приговор 1908 шера октябрь бетта хьалхайкалир: крепоста набахта валла цхьа шуд Сибарегіа ваха Іовохьийташи. 1909 шера июнь бетта Енисейи Ангарай вІашагІкхеттача Іо а вахьийта, Мотыгино яхача юрта ваха соцавир Серго.

Цхьабакъда, цига пачхаьо нах Сибарегіа кхухьийтача а, ший дега ондал йоаяц Сергос, вІашкалахкап кулгаш. Каст-каста вода из лоаллаха уллача Рыбное яхача юрта, Сибарегіа кхахьийтарашца бувзамаш тесс, цул тІехьагІа Орджоникидзес председателал а деш цаІ а хилар собрани, шоллагІа а хилар. Хьахул политэкономи, философи Іомаю кружокаш. ВІашагІкхета йолалу политически гІулакхашта Іокххахьийтарий Союз. Сергос кІаьд ца луш къахьегарах хьахинна да из долла хІама. Жандармаша оарц доах, цхьабакъда, тІехьа да. Іовахьийта кхобутт а балалехьа вол из. 1909 шера юха а Баку ва Орджоникидзе.

Подполье болх беш вІаштІехххьатІехьа дІаух шераш. Закавказье партийни болх бу Серго. Цахаддаш каьхаташ ухийт цу хана Париже хиннача большевистски изданей редакцешка цо дІа а цунга хьа а, ше мел яьккхача хана эггара хьалха юкъарчал доаццаш бувзам тосс цо Ленинца. Революционни гІулакхаш дІадоладеш эггара хьалхара гІа баьккхача денз цул езагІа а йолаш цІи яцар Серго Орджоникидзена. Ленински идеяша белгалйоахар цун уйлаш, хьалхадоахар цо де дезар. Ленина, баьчча, хьехархочоа боарам боаццаш чІоагІа мутІахьа волаш, Ильичаца — воккхагІа волча новкъостаца, доттагІчунца — цІаккха а хувца ца лу къонала безам болаши вувзавенна волаши чакхдоаккх Сергос ший деррига вахар.

1911 шера Париже партийни болхлой школа вІашагІйолл Владимир Ильича. Из хайнача Сергос школа вІашагІйолла хержача комитета яздy: «Хьайийла яьлча дІавоагІаргва со, хІаьта кхычарца со школе дІачувахийта а везаргва оаш».

1911 шера март бетта Лонжюмо йиллача цІи хезача ленински школе дешаш вар из. Укх тайпара язду Н. К. Крупскаяс Орджоникидзе Париже кхачар: «...цкъа я-а ена конференцес йоах: «Цхьа саг венав, французски металла оалаш цхьаккха дош дац, шунцига вена хила мегаш ва из». Со Іокъалъяьлар — вела а къежаш латташ вар кавказцашта тара вола саг. Из Серго хинна хиннавар. Цу хана дена эггара гаргагІа болча новкъостех цаІ хилар из».

Партена халача хана вІашагІъеллалар школа: Россе дегІабоагІаш латтар керда революционни низ, чоалханегІа хулар парте декхараш, халдаьза фракционни хьовзам лелабеш, парти йохае, е из геттара дІаиккха гІерташ бар ликвидатораш, впередовцаш, Троцкийн К°-и, примиренцаш. В. И. Ленина, большевикаша къовсам лоаттабора парти бахьан долаш, моттигашка, Россе болх боаржабэр духьа. Кризиса юкъера бала никъ хьеха безаш яр гулъяра Владимир Ильича керттера лоархІам беш хинна ерригача Россе юкъара партийни конференци. 1911 шера Париже гулйир сов чехка ерригача парте юкъара конференци гулъе аьнна решени тІаийца а из гулъяра гІулакха Организационни комисси вІэшагІъелла а йола РСДРП ЦК члений совещани.

В. И. Ленина еннача предложенех цо хержар ерригача Россе юкъара конференци гулъелга практически вІаштІехьдаккхарай моттигашка партийни болх лертІабаккхарай Россе баха безаш бола, эггара опытнегІеи тешамегІеи болча партийни болхлошта — Лонжюмерча школе деша багІараштa юкъера уполномоченнеш. Уполномоченнешта юкъе вар Серго Орджоникидзе. Цу тайппара юха а Россе къулбехьене нийсвелар из.

Лоаццача хана Іаьльмате боккха болх чакхбаьккхар Ленина бахийтараша: полице къизагІча тайпара низаши террори тІалоаттаешшехьа а, юхаметта а уттадора, лер тІа а доахар моттигашкарча партийни организацешкара бувзамаш, вІашагІъеттар партийни элементаш, кхотайора партийни актив. 1911 шера сентябрь бутт бовш Баку гулйир Российски Организационни Комисси (РОК) вІащагІъелла йола совещани (Тифлисе чакхбаьккхар цо ший болх). Даим ленинца бувзам болаши цун кулгалцеи болх беш хиннача цу комиссе ерригача парте юкъара конференци гулъеш беррига практически болх чакхбаьккха ца Іеш, конференци гульялца йолча хана мехка деррига партийни вахара керте латташ, кулгалдеш хинна центр а яр.

КъайлагІа чакхъяьнна VI-гІа Ерригроссийски партийни конференци 1912 шера январь бетта Праге гульелар. Пражски конференце са, къоабалваь тІайийца цун кулгалхо Ленин вар. Вай парте исторе чухь къаьстта йоккха моттиг дІалоац конференце: цо цІаьхха юха хьакхеллар парти, кхы юкъебоагІаргбанаш цун мугІарашта юкъера лелхабир ликвидатораши кхы тайпа оппортунисташи, Центральни Комитет хержар. Конференце балхашка лоархІаме дакъа лаьцар Серго Орджоникидзе: цо РОК-а отчетни доклад йир, хьинаре дакъа лаьцар пренешка. Конференце Центральни Комитета состава юкъе хержар из, ЦК эрсий бюрона юкъевигар.

Конференци чакх ма яьллинге а геттара чІоагІа дІаболабелар конференце решенеш партийни организацешка, болхлоех болча нахага дІахойташ, уж решенеш кхоачашъеш бу болх. Петербург, Вологда, Киев, Москва, юха а Петербург — лоаццача хана цу моттигашка хиннав Серго Орджоникидзе. «ГІулакхаш во лелац, — яздаьд Сергос 1912 шера 10 (23) феврале ЦК Н. К. Крупскаяйга, — дІахо геттара дика леларгхиларга дог доахаш ва со... Массане а, юкъера яккха юкъ йоацаш, могаду вай дІадоладаь гІулакхаш. Толам баргхиларах шеко йолащ вац со».

Цхьабакъда, дукха ха ялалехьа провокатора Малиновске новкъосталца Серго лара тІаккхийра пачхаьла аьккхаш. 1912 шера 14 апреле лаьцар из. Цу хана пхезлагІа лоацаш вар Серго. ХІанз Шлиссельбургски баьдела крепосте чувалла а карторжни балхаш де кхаь шера Іовахьийта а мегаш вар из. ХІаьта цул тІехьагІа Якутске — массаза а вахаргволаш.

Цхьабакъда, российски самодержаве тІеххьара сахьаташ хоададир историе. Большевикаша хьалхле лелаеш долча Россе халкъо 1917 шера февраль бетта тІера кхесса дІадахийтар дега гоама дола пачхаьа престол. Къорача СибарегІара, гаьнарча Къилбаседера, самодержаве шоаш чукхайсача ерригача ча къоргашкара, кІоргдаьча эмиграцера къовсам лоаттабе мехка революционни центрашка юхаухар политически гІулакхашта Іокхахьийта хиннараш — большевикаш.

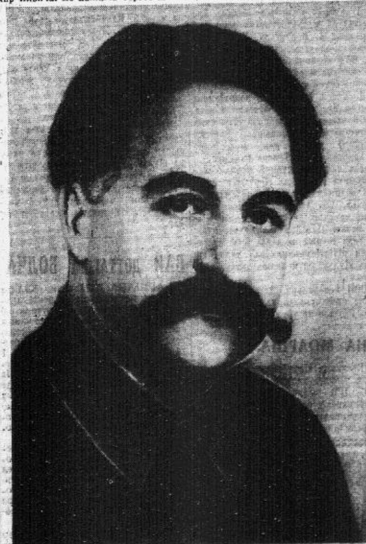
Серги Якуте Іокххаьийта хинна кхыбараши Петрограде кхаьчар июнь бетта тІеххьарча деношка, июльски событеш дІайолалуча ханна. Ше дІама кхаьччинге а Нарвски районе веррига а партийни балха чувол Орджоникидзе. 3 (16) июле Путиловски заводе вар из. Дукхха эзараш нах гулбеннача заводской митинге сов чехка улица тІа арадовла аьнна тІахьехам бахьаш 1-ча пулеметни полка делегаци еча, завода большевикащца цхьана, ханал хьалха къовсам ца болабайтар духьа, нах юхакъовла гІийртар из, цхьабакъда, хІама хиланзар. Дег чу ессача эгІазало демонстраци йолае арабаьхар Петрограда болхлойи салтийи. Шоашта демонстраци ханал хьалха я аьнна хийттадале а, наха керте эттача большевикий Іаьльмате боккхача къахьегамо вІаштІехьъяьккхар, маьршъяь дІайолаялийтар демонстраци. Цхьабакъда, демонстрацех бахьан а даь, контрреволюце, Советий меньшевистско-эсеровски лидераша хийцца новкъостал а деш, хІама техар. Фронтера кхайка цІадоаладаь бІунаш чудаьхар Петрограде, военни положени хьакхайкайир. Йохае йолайир болхлойи большевистски организацеш. Ши Іаьдал лаьтта ха чакхъяьлар: Іаьдала керте эттар контрреволюционни буржуази. Дувца ца хеззача тайпара мотт техар партена духьала, цун баьччана духьала. 7 (20) июле приказ делар Ленин лаца аьнна.

Парте тешшаме дІалочкъавир ший баьчча. Июльски событеш хиннача хьалхарча деношка цхьан квартирера вокх квартире, цхьа новкъост волчара вож новкъост волча водаш лийлар Ильич, цул тІехьагІа Разлив яхача станце дІавахар. Ильича лачкъа моттиг кийчъяьрашца вар Серго, хІаьта Ленинца бувзам лоаттабелга а цунна тІадиллаьдар.

* * *

Июль бетта тІеххьарча деношка Петрограде гульелар парте VI-гІа съезд. Ленина указане яьхар кхоачаш а деш, герз бе а долаш восстани яра тІаберзабаь никъ тІаийцар цо. Хоаламболлаш йола штурм е адамаш кийчдеш яр парти. Юххера а меттахьа хьайра Октябрь! Эггара хьалха Лаьттан тІа хьахилар болхлойи ахархойи пачхаьалкхе, Советий республика. Цу деношка пролетарски революце бІухой хьалхарча мугІарашка хул Серго Орджоникидзе. Кхоана 25-гІа октябрь ба яхаш, тховсара революци тоІаяра фронтера хьатІалаьллача самокатни батальона духьалвода из — ТІема-Революционни Комитета уполномоченни. Лоацца митинг хул, Сергос дІайха къамаьл ду — тІаккха гІайттарех хьакхет батальон, Керенскена духьалдерзаду герз. Петрограда тІадолалу Керенске-Краснова бІунаш.

(Йистедоалар 4-ча агІ).

КАРАГІДАЬННАРИЙ ИТОГАШ ЕШ

Кхай йисте дІаэтта латт со. Дукха ха йоаццаш а тІехьа михо теркадеш ялаташ латтар укхаза, цар дикача хьувкъамо гІадбугар нах. Эггара дикагІа хиннал гурахьа дийна кІа. ХІанз кхашкара хьувкъам чуийцабаьннаб, ялаташ Даьхен амбарашка чутайсал. ДІалахал бІаьстани ахкани балхий сагота денош.

Тахан, хьувкъам чуийца бале дукха хІама ца дисача хана, юртбоахама шера, пятилетка хьалхарча шера, итогаш е а карагІдаьннар фуд, уйла дІа ца кхоачаш дисар фуд хьажа а дог доагІа. Из эш керда хьувкъам бахьан долаш лоаттабеча къовсаме дикагІа йола опыт карара ца ялийтар а дІахо дегІайолаяр а духьа, дІаяхача ханара гІалаташ кхы ца дар, продукци дукхагІа йоахийтаргйола керда кхоачамаш хьагучдахар а царех пайда эцар а духьа.

Гудермесски района шаьра аре... хІаранена ювцаш хеза хила мег из. ДІайхача ахкан йокъалах, дом хьувзабеш хьеккача михах, бирсача доа доацача Іанах. Хаоттама хьалаш во тел Іаламо.

ХІаьта а укх шера 2600 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 23,4 центнер йоаккхаш юкъера лаьрхІача лакха хьувкъам баьккхаб «Гудермесский» совхоза ахархоша. Деррига а чудена ялат 6400 тонн да. Керттерча даькъе из да Кубанерча башха - дикача силекционера П. П. Лукьяненкос хьакхелла «безостая-1» яха гурахьа дув кІа. Эзар тонн совгІа ялат дехкад пачхаьалкхенга, кхоачамхиллал дІаоттаьй фуна.

фуа, страховой фондаш, совхоза болхлошкеи механизаторашкеи доххаргдола ялат хьакъоастадаьд.

Лоацца аьлча, дІахо совхоза производство дегІайоалаяра, хьатІадоагІача шера — вай мехка юбилейни шера — хьалхашкахьа боккха гІа баккхара эша хьалаш вІаштІехьдаьхад. Цхьабакъда, аттачарех баьцар хьувкъам лакхбар духьа лоаттабаь къовсам. Е бІаьстан юхе а, аькки а догІаш дийлхадацар. Йоачах цхьаккха а тІалам лаьтта ца божаш екъа яр гуйра а, хІаьта хьатІакхоачаш латтар гурахьа ялаташ дІаде деза ха.

Иштача хьалашка веха хьовза а тарлора агроном. ДІадийча да е ца дийча да бакъахьа аьнна хеташ. Фу дергда? Цхьабараша йоахар — дІаде деза, вокхар шоай къаьнарча йоазошкара, хано ІажагІа бос баьча блокноташ тІара лехар цу хаттара дала жоп, вожаш ахархошца, Іилмахошца дагабувлаш бар. ХІаьта ха-м дІайолар. ДагалоагІа сона Гудермесски района юртбоахама производственни управлене керттерча агрономаца И. Г. Ханараулеца тхоай хинна къамаьл. — Иван Георгиевич, — хаьттар аз цунга. — хьона фу хетт, дІадийча бакъахьа дий?

— Опыт йолча ахархочо йоах: дІаде деза. Сайна а дагадоагІа сона: дукха ха йоаццаш ера из цхьа гуйре — гурахьа ялаташ дІадийнар ялат долаш вар, хІаьта кхера а пенна дІа ца дувш ваьгІар гІалат ваьлар.

Ши эзари ах эзари гектар лаьтта хар «Гудермесски» совхоза ялаташ дІалийна. Уж дІалийна дар екъача хана, сов гоадаь. ХІаьта опыто хьахьекхачох болх нийса чакхбаьккхар, котлаьлар.

ХІанз тха еррига йоакхо дІахо дездачох тІаерзаяь я: дІадийнача ялатий хьувкъам лакхбара, пачхаьалкхенга ялат дукхагІа доккхара. МалагІа ба керттера кхоачам? Эггара хьалха из ба лаьтта леладара культура лакхъяр.

Тхо кхашка вІашагІкхийттача хана оаха деш дола къамаьл Іаламо беш бола Іоаткъам фу даь байбергбахьогІ яхаш хул. Йокъалца къовсам мишта доаттабергба?

Цу гІулакха боккхача лоархІаме да кхашка хий дехкар. Хий дехкача кхашка оаха дІадувргда дуга, силоса лаьрхІа хьажкІа, ялатийна лаьрхІа гурахьа дув кІа, цкъа дІайийча дукхача шерашка тІаювла баьцаш. Цу тайпара, хиш дехка лаьтташ хьатІадоагІача шера 4000 гектарага кхоачаш хургда тха. Цу ерригача резервех бизза пайда а эцаш хьатІадоагІача шера пачхаьалкхенга 15000 — 20000 центнер ялат доххаргда.

Гурахьа ялаташ дІадера балхаш чакхдоалаш латт. ХІанзале а 2000 гектара тІа дІадийнал гурахьа дув ялаташ. Цул тІехьагІа шоай деррига низаш тІадоахийтаргда кхаш лелаераша дика гІулакх дара.

И. РЯБОВ,
«Гудермесский» совхоза керттера агроном.

Къахьегамцара безам совбувл

ХьатІадоагІача Октябра цІей сийна шерра социалистически яхь йоаржаяь кхашка хьинаре къахьегаш ба Советски района Ленина цІерахча юртбоахама артела колхозхой. Шерра даьржад тІехьаккхача культураш — хьажкІа, коартол, баьца дааращ чуэцара балхаш. Тхо центральни хьатта кхаьчача хана аргІ-аргІа ца хаддаш кхашкара хьаухар хьажкІах етта машинаш. Іойоассаеш дукха гоаяц укхаза автотранспорт. Машинаш йоассаяь йоаллаше хьажкІаш цІенъе отт хьаттара болхлой. Цхьатарра хьалъувт цІенъяьча доашо бесарча хьажкІа гувнаш. БІарг сийрдбаьле безам тІабода иштта чІоагІа хьийкъа хьажкІаш чуэцаш барттайна цхьалха къахьега нах бІаргабайча.

ТІех-тІехьа дукхагІа хьатІаух хьажкІах етта машинаш хьатта. Эггара тІехьа йоагІача машинаца я 22 гектара тІа хьувкъам чуийца яьнна йоагІа Музыкаева Халипата звено. ЧІоагІа хьувкъам кхебаьб цар укх шера. ХІара гектара тІара планах 16 центнер аьха езача 25 центнер хьажкІа яьккхай цар. Халхара йиш бьахоз машина тІара. Хьокхаме къахьега а сакъердам бе а хов цу наха, аьле хеталу.

Юртбоахама продукташ дукхагІа яхара Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дузача денна сийленца накъа бахара шерра социалистически яхь йоаржаяь юртбоахама еррига культураш пачхаьалкхенга йохкара план кхоачашъяьй колхозхоша. ХІанз пачхаьалкхенга дохка ялат планал совгІа да. Нагахь санна планах дохка дезар 30 тонн хинналале 18-гІа октябрь тІаккхоачаш Даьхен амбарашка чулехкар 38 тонн да. ХІанзле планал совгІа 47 тонн кІа, 18 тонн горох ехкай.

Иштта хьалхе баьча лоархІама кердача пятилетка хьалхарча шера колхоза 130 эзар сом доход хургья. Цо хьахьокх, юртбоахама продукташ дукхагІа яхара мишта къахьийгад колхозхоша.

Даьхача толамех кхоачамбаь Іац колхозхой. Уж чІоагІарал совгІа хьатІадоагІача юбилейни шера кхы а доккхагІа толамаш даха лаьрхІад колхоза правленеи колхозхошеи.

Цу хьакъе хІанзле дукха даьд. Нагахь санна гурахьа дув ялат соахка 240 гектара тІа мара дийнадене укх шера 300 гектарага дІакхоачадергда. Ялат дІадув лаьтта шердарца цхьана хІара гектара хьувкъам лакхбе дерхІ укхаза.

— Цу гІулакха дукха резерваш йолаш я тха, — йоах колхоза председатела нов. Улугбаева. — Аьхачул тІехьагІа 300 гектара тІа 15 тонн моттигера удобренеш тайсай. Цул совгІа минеральни яраш тайсай.

Лаьтта беркат совдаккхара боккхача лоархІаме да лаьттан культура лакхъяр. Цу гІулакха боккха теркам тІабахийтаб колхозе укх шера. Лаьтта дика аьхад укх шера. Лоаман хьалашка агротехнико дІамалеххара 22 сантиметр кІоарга даьд оахам. ДІадувча кІина фу «Безостая-1» яхача сортах цхьоалагІчеи шоллагІчеи классах да.

— Боахам рентабельни хургболаш дегІабоалабара боккхача лоархІаме я КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш, къаьстта лоаман районашкарча боахамашта, — йоах колхоза председатела. — Къахьегама дукхагІа материальни безам тІабахаб колхозхой. Къахьегам нийса вІаштІехьбаьккхаб. Кхомбеш дІаухийт колхозни средстваш. Хьалха колхозера дІаиха нах юхаух.

ХІанз лакха хьувкъам кхебара опыт, барттайна коллектив йолаш тешшаме ала йиш я тха, — йоах цо дІахо, — хьатІадоагІача Октябра 50 шу дузача юбилейни шера лакхарча толамашца накъа гІоргхилар.

М. АЛЬДИЕВ,
тха собкор.

Мерза овлаш кхедераш

ТІехника, къахьийгад укх шера Наьсарен района «Экажевский» яхача совхоза Экажкъонгий-Юртарча отделене шекара свекла лелаераша. Геттара чІоагІа хьувкъаяьй цар 75 гектара тІа дІайийна шекара свекла. Мерза овлаш кхедара балхаш агротехника бокъонаша дІадеххача тайпара дар бахьан долаш вІаштІехьдаьннад цар шекара свекла хьувкъае.

ХІанз, шекара свекла чуэцара балхаш йистедала доахк. Мерза овлаш кхедераша лаьрхІадар укх шера 1125 тонн пачхаьалкхенна дІаяла, хІаьта хІанзле 2 эзар тонн совгІа дІаеннай. Отделене вІаштІехьдаргда шекара свекла пачхаьалкхенга йохкара шера план шозза тІеххоачашъе. Отделене цхьаболча гектарникаша шоай планаш шозза кхозза тІеххоачашъяьй. Масала, бегектарник волаш отделене болх бегча Гадаборшев Сандречо цхьан гектара тІара 350 центнер шекара свекла кхеяьй, планах 180 центнер мара йоацача. ХІаьта Талдиев ІабдулХьамида цхьан гектара тІара 500 центнер шекара свекла кхеяьй. Толдиев Ислама — 460 тонн.

Октябра 49 шу дузача ден сийна яхье баьннача шекара свекла кхееараша толамашца кхоачашдергда шоай декхараш!

С. ПАРОВ.

Октябрь бутт бовш Киргизе белгалйоакх Киргизски республикен цун Коммунистически партии вІашагІъелла шовзткъа шу дизара юбилей. Цу башха - дикача денна хеталь я хьалха баьнна лийннарий мехка Советски Іаьдал латтача шерашка хиннача сийлахь-доккхача хувцамех дувцаш йола, Фрунзе хьайийла халкъа боахама карагІдаьннарий республикански выставка. ДІадахача укх шовзткъа шера хьалъьй хІанзарча техникаца кийчъяь йокхха 356 промышленни предприяти.

СУРТА ТІА: машиностроене павильоне баьхкараш Фрунзенски контрольно - измерительни приборий завода продукцега хьожаш ба.

В. Лазарева сурт.

ТАСС фотохроника.

Производство дегІайоалаеш

ЧІоагГа хьинар айдаь къахьег укх деношка Наьсарерча «Красный Октябрь» яхача етта а тхов тІа ехка а кирпишк еча завода болхлоша. Ийс бетта программа толаме кхоачаш а яь, тха предприяте заданел совгІа арахийцай итташ эзараш кирпишк, цу тайппара пачхаьалкхен план 103 процент кхоачаш а еш. Арахеца езачул дикка дукхагІа арахийцай цІен тІа юлла кирпишк а. Ийс бетта итогаш еш, тхога хийцца ала йиш я, продукци яккхара шера план ханал хьалха кхоачашъергья, аьнна.

Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дизара даха доагГІача тайпара накъадахар духьа заводе шерра яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг чІоагІа лелаю хьалхарча ах шера яьча итогех карара кара тела ЩІе вымпел еннача, цІен тІа юлла кирпишк еча цеха коллективо (начальник нов. И. Тумгоев). Производственни программа бет-бетта кхоачаш а тІехкхоачаш а ю бийда кирпишк йокъаеш, кепа етташ, йотташ йолча вокх цехаша а.

Къахьегам дика вІаштІехьбаккхарцеи технологически процесс кІезигдукха эргаьккха тоаярцеи тха вІаштІехьдаьлар продукци яккхарга дІабода мах чІоагГІа лохбе. Масала, нагахьа санна 1965 шера хІара эзар кирпишк хьаярга завода 22 соми 78 кепиги даха хиннадале, укх шера 21 соми 65 кепиги мара хиланзар из. Планахчул 1 соми 75 кепиги лохбаьб щІен юллача хІара эзар кирпишкага бода мах а. ДІанхача шерашкарчул дуккха дикагІа я хІанз арахецаш йола кирпишк: гІишлошъерашкара укх шера жалоба енаяц тхога.

Балха тІа шийгара хьокхам тел кирпишк дІачуувттаеча Ильясова Маржана, пишка чура хьайоахараша Тимонин Василе, Костоев Хаматхана. Бульдозериста Аделов Михаила, болхлоша Хаматханова Лизас, Ханиев Османа, дуккхача кхычар. Цар даим тІеххоачашъю шоай балха нормаш.

Цхьабакъда, карагІдаьннарех кхоачам я баь Іе дага йолаш яц тха завода коллектив. Наьсарерча а кхыча районашкарча а гІишлошта кирпишк эш, цудухьа производственни мощносташ совъяхара даим йоакхо еш ба завода болхлойи специалисташи. ХьатІадоагІача шера болх бе йолайолийтаргья оаха ПМК № 432 болхлоша сихха хьалъеш латта кирпишк искусственно йокъаеш йола керда пишк. ХІанз укхаза асфальт йилла а теплофикационни магистралаш вІашагІйохка а болабеннаб. Иштта газификаци е а лерхІ предприятена: проектно-сметни документаци оттаяь а яьнна, газ дІа-хьа екъаш йола устройстваш дІаоттае йолаьй. Цу доллача хІамаша тхога йиш хулийтаргья предприяти дийнахь а бус а болх барга яккха. ЧІоагГІа лакхлургья производственни мощность: нагахьа санна заводо укх шера пхи миллиони ах миллиони кирпишк арахеце, реконструкци яьчул тІехьагІа из хьаергья шозза дукхагІа.

Лоацца аьлча, дукха ха ялалехьа тха завод а хургья кердагІа йолча техникаца кийчъяь. Цунца дувзаденна дог доагІа гІишлон балхашта цхьаккха духьале йоацаш ахча хьахецачеи завода реконструкци яра чІоагГІа йоакхо ечеи, республика Министрий Советерча промышленно-гІишлой материалий управлене (начальник нов. Н. И. Кашминский) деш дола новкъостал а кирпишк искусственно йокъаергйола пийшк сихонца а дика а хьалъеш йоаллача № 432 йолча дІа-юха лелача механизированни колонна (начальник нов. С. Дидигов) коллектива дика гІулакхаш а.

КПСС XXIII-ча съезда решенеша дегаш гІоздаьха болча тха завода барттайначеи къахьегам дукха безачеи къахьегамхой коллективо тІагІертта производственни кхоачамаш лех, уж оарцагІдоах, баха боагГІача тайпара накъбаха кийчлуш ба Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дизарал Советски Іаьдала сийлахьча юбилейга.

Хь. БУЗУРТАНОВ,
Наьсарерча «Красный Октябрь» яхача кирпишкий завода директор.

Доазол дехьара

ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЕ

НЬЮ-ЙОРК, 20 октябрь. **ТАСС** **корр. Ю. Романцова** хоам бу:

Самардийнахьа ООН Генеральни Ассамблее чакхъяьлла ерригъюкъара политически дискусси. БIаь мехкарча викалаша бетта гаргга дийцар бIаьргаIа йолча дунен халкъашта юкъерча проблемашцарча шайн правительствай гIулакхий хьакъехьа. Вьетнамера тIом, колониализм дIаяккхара, герз дIадаккхара, ядерни герз доаржа ца дара дешаш — уж я хIара къамаьл мел даьчо хIана юкъганзар аьнна йийца керттера проблемаш.

Ерригъюкъарча политически дискуссе эгтара тIехьагIа къамаьлаш даь оратораш бар Лаоса, Гвиана, Сомале, Нови Зеланде, Алжира, Гондураса делегаташ.

Вьетнамера американски агресси еттара харцахьа лоархIаш къамаьлаш дир социалистически цхьадолча африкански мехкий викалаша дискусси йолча хана. ДРВ территорена оакхарой хьисапе чуетта бомбаш сопаелга, американски бIунаш Къулбехьен Вьетнамера арадоахилга, Къулбехьен Вьетнам мукъаьлькхара Къаман фронт Къулбехьен Вьетнама халкъа викал а лоархIаш бакъъаь тIаэцилга, Женевски соглашенеш кхоачашъелга — уж да цу викалашта хетачох вьетнамски проблема къоастаяра дахаиза даргдоаца эгтара кIезигагIа дола гIанаш.

Ассамблея трибуна тIара чIоаггIа критика йир истори дегIаухилга шоай низ маькхоачча юхасоцаде, африкански, азиатски, къулбехьен американски территорей халкъашта шоаш тIалоаттаду доал дIаьхде гIерташ болча колонизатораша. Английски Iаьдалаш а бехке дир къулбехьенродезийски расисташ цар хьаллоацаш хиларах а Аравийски ахгIайрен къулбехьарча колоней халкъашта шоай лоIаме хила бокъо яла ца ларах а.

Къулбехьенафрикански Iаьдалаша Къулбехьен-Малхбузен Африка территоре тIа йоаржаеш латта апартеида зуламера политика бехке йир кхыметтел малхбузехьарча державай викалаша а. Португали, Къулбехьен Африка; цар союзникаш — США Англи, ФРГ колониализма лараш африкански континенте юхейнсара бокъонца бехке я аьнна хьакхайкхаийр.

Дискусси йолча хана лоархIамера инициатива елар Советски Союзо. СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкос советски делегаце цIерах ден повесткана юкъедихьар лоархIамера кхо дош — кхыча паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъе ца гIертарах йола Деклораци кхоачашъяра делама хьакъехьа, Азе, Африка, Латински Америка мехкашкара кхыча мехкий тIема базаш дIаяхара хьакъехьа, ядерни герз доаржа ца дарах йола соглашени вIаштIехьъяккхара хало еш дола гIулакхаш мехкаша дитара хьакъехьа.

ООН Генеральни Ассамблея хIанзарча сессе хьалхарча даькъа керттера белгало яр тIа-тIа дукхагIа дола керда мехкаш машара низашкахьа, агресси бехке яргахьа, дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладаргахьа даьнна хилар.

Малхбузехьара державаш хIанз а яр шерра демагогешка кхувдаш. дунен халкъашта хьалхашка шоай агрессивни чулоацам къайлабахьа гIерташ. Белггала аьлча, американски викала Голдберга массехк «машара предложени» елар Вьетнамах лаьца Англе, Нови Зеланде, США кхыча союзникаша хьаллаьцар США ца маневр. Цхьабакъда, юкъара дискуссе дакъа лоацаш хиннача вокхар хьагучадьккхар цар моттийта мел леладер, хьахьекхар американски предложенешна цхьаккха керда хIама ца хилар, цар керттера лерхIар машарах дувцаш хабараш а долаш дунен общественноста уйла агрессена тIера дIатувлаелга хилар.

Юкъарча дискуссе итогаша хьахьокх, агрессеи Iазапеи низашта машареи дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладареи низашта духьале е тIа-тIа халагIа хулаш хилар, империалистически державай агрессивни чулоацам дунен халкъаша тIа-тIа дикагIа кхетабеш хилар.

ХО ШИ МИНА ДЕННА МОАРШАЛ

Ханой, 19 октябрь. (ТАСС). Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитетеи Вьетнама Демократически Республика правительстваи цIерах Хо Ши Мина Къилбаседехьарча Вьетнама тIема гIулакх деш бараши деррига халкъи даькъала дийцар ДРВ территоре тIа 1500-гIа американски самолет хIалакьярах. Цу хьакъехьа хоам бу Вьетнамски информационни агентства.

ЧIоагIа хьинар айдь къахьег «Ганц-Маваг» яхача будапештски завода болхлоша. Ноябрь бетта хургйолча Венгерски социалистически болхлой парте IX-ча съезда сийна тIаийца хинна шоай социалистически декхараш хIанале а кхоачашдаьд цар. Советски Союза заказах хьаяь, 31-ча декабре хьаяла езаш хинна 12 дизельни поезд ханал хьалха вIашагIъеххай.

МТИ—ТАСС сурт.

ВАЙ ДОТТАГIИЙ БОЛЧА

ВАРШАВА. Польски Халкъа Республика экономика дегIаккхувлара 1966 шера план керттера задачеш кхоачаш а тIеххкоачаш а ергйолаш я. Цунна тешал ду кепатеха араяьхача дIабяхача ийс бетта план кхоачашъяра итогаша. 7,1 процент лакхъеннай, масала, промышленни производство. СовгагIа хьаяьча промышленни продукце хIара процента мах 8 млрд. злотых гаргга ба. Иззал долча ахчах хьалъе йиш я 100 эзар саг вахача Новая Гута яхачул йоккхагIа йола город.

ДIахо а массе оагIорахьара дегIаухаш я химически, машиностроительни, гIишлошъю, хIаьта иштта еза йоккха а промышленность. Кепайоазоно беча хоамах, еза-йокхача промышленносто укх шера арахецаргья 242 млрд. злотых махка изделеш.

Продукци дикагIъяр арахецар духьа къовсам латт халкъа боахама деррига доакъошка. Производствана юкъера дIадоах къаеннача изделей тайпаш. Iомаеш юкъекхухьаш я керда прогрессивни технологически методаш. ДIахо а шерра дегIаухаш я промышленноста Iилма - технически база.

БУХАРЕСТ. Шу хьадоладелча денз планал совгIа 18 эзар тонн совгIа кIор урагIбеннаб «Лупень» яхача шахто. Шахто хIара шера тел ЖУ яхача хин атагIарча, Румыне эгтара йоккхагIа йолча ерригача кIора бассейне 1938 шера боаккхаш хиннар миссел кIор.

УЛАН-БАТОР. Укхаза кулгаш яздир 1967 шерарча товарооборотеи мах таккхареи хьакъехьарча протокола а Монгольски Халкъа Республикаи Болгаре Халкъа Республикаи правительствашта юкъа виза йоацаш режим лелаяра хьакъехьарча соглащенена а.

САКЪЕРДАМЕ ВЫСТАВКА

Селхан Грозненча изобразительни искусства музее хьайийлар «Керамикеи кзага Iоакъеи» яха выставка. Из хьеллаш къамаьл дир музея директора нов: С. С. Бородске. Выставке хьокха яйтай беттача топпарахи (керамика) кизга Iоакъахи хьаяь тайп - тайпара изделеш. Уж я РСФС-а областий, Прибалтика Украина, Грузе, Армене, СССР-а кхыча республикай заводашка хьаяь тайп-тайпара пхьегIаш, пенацара панош, кхыйола изделеш. Уж хиннай ОАР-е, Сире, Австре, кхычахьа хьокха йихьа. ХIаьта царех дукхагIъяраш 1962-ча шера Праге хиннача дунен халкъашта юкъерча выставке хьокхаш хиннай. Цига дуккхача изделешта шоай дотои медалаш еннай: Царех да масала, Эстонера дайта пенацара пано, ленинградца Ольшевскеи Москверча ШушкановгIареи (мареи сесагеи) хьаяь декоративни эзаш, Украинерча Головкоси Железнякеи хьаяь тайп-тайпара топпара пхьегIаш, Арменерча Шавердяна дейта декоративни оаркхув, ингле вазаш, кхабилгалгаш, кхы дуккхаяраш а. Лоацца аьлча, зрителий теркам тIабодаш дуккха изделеш я выставке.

А. АЗИНА.

САЛОIАЧА САХЬАТА

ЭГГАРА ДIАЬХАГIА ДОЛА ЛОВЗАР

ЦаI Лондон вахачеи вож Глазго вахачеи шин новкъосто даьрхIад телефонаца шахматех довза. Шера цкъа мара телефон тохаргйоацаш соцадир цар. иштта цхьан сага шера цкъа мара шахмат дIатоттаргйоацаш а соцадир цар. Из ший хьисапе ловзар дIадоладир цар 1926-ча шера, ХIанз а гаьна да из ловзар чакхдала. Дувцара тIера болча наха чIоагI а деш дувц хетаргахьа цар бераша чакхдоаккхаргда из ловзар яхаш.

ТИЛИИТАР

Каракас Ла-шари яхача юкъе 50 километр гаргга машинникъ ший шпалаш а тIехьа лочкъаяьча къуй банда лохаш лелашехьа са а хьада сецай Венесуэльски полици.

ЦIАККХА ДИЦ ЦА ЛУШ

ХIара шера 15-ча марта Риме латтача Юле Цезаря статуя юхе зизай корсам Iоюлл. Иштта ше малав ца хойташ белгалдоакх диктатор кхелха ди. Цу дийнахь хIара шера ше малав ца хайтача англичаиина «Таймс» яхача газета хоамий отделе ханал хьалха Цезарь валарах кодам бу.

ПАЙДАНЕ СРЕДСТВО

Нью-Джерзи яхача городерча хIамаш тегачо ше во тийга толхаяь костюм тоае юха хьаэца тигадац. Сов чIоагIа цунна эгIазвахача клиента ший тайпара демонстраци яьй. Ший кач эллад цо плакат. «Тега дIаенна толхаьяча укх костюмах аз мистера К. Майку Марфена. Мэйнстрит, 219, деннад 108 доллар». Из плакат кач а уллаш города улицашка гIолла водавеннав из. Массехк минут йоаллашехьа хIамаш тегар ведда тIакхийннав клиента, гештдар дехаш дехар даьд, раьза хиннав ше тегача хана толхаяь костюм юха тоае а.

В. ГАБРИЭЛЯН—СССР ЧЕМПИОН

Вайна махарра шашкаех ловзаш СССР-е хьалхара моттиг яккхара XXVI-гIа чемпионат Грозне хилар. 13 дийнахьа къовсамаш лоаттадир вай мехка дикагIболча шашисташа — спорта 17 мастерои шин гроссмейстерои. Яхьа юххера а тур хьатIакхаччалца холуш дацар дош медаль хьанга кхоачаргья. Цхьабакъда, Грознески района 1 Мая цIерахча колхоза клубе хиннача тIеххьарча туро из белгалдир — 1966-ча шера СССР-а чемпион бакинец Габриэлян Виталий. 21 шу мара даьнадац цун. Советски Эскере гIулакх де вахалехьа Азербайджански университета экономически факультете кхоалагIча курсе дешаш хиннав из.

Итог йича массарел дукхагIа очкош В. Габриэляна хилар — 12 очко. Цун елар дошо медали цхьоалагIча степана диплом. Цул совгIа Ресспортсовето призах совгIа а елар цунна. ШоллагIмаьхера приз а елар цунна. ШоллагIйола моттиг а бакинца Арустамов Юре яьккхар. Цунна елар дото медали II-ча степена диплом, хIаьта бронзови медаль 18 шу даьннача ленинградцага гроссмейстерга Литвинович Викторага кхаьчар. Цох 1965-ча шера СССР-а экс-чемпион хилар.

ПхьалагIча моттиге москвич В. Гагарини пхелагIча — бакинец Б. Симонянни ва. Цхьаккха а кот ца воалаш чакхдаьлар Симоняна Гагаринца, Каулина Семеновца, Рыбакова Тюневца, Войцещука Арустамовца хинна ловзараш. Голосуев Вертинскели Литвиновича Юдинели котваьлар.

Турнире котбаьннараштеи дикагIболча шашисташтеи памятни призаш маьхера совгIаташи делар. Масала, дикагIйола старт еннача шашиста «Грозненский рабочий» яхача газета редакце хьожаль приз гроссмейстерага З. Цирикага кхаьчар. «Комсомольское племя» яхача газета редакце къоастаяь приз гроссмейстера В. Литвиновича елар, хIаьта зрителашта лаьрхIа сеансаш (82 парти) еннача дикагIволча сеансера спорта мастера В. Голосуева «Труд» ДСО-е памятни совгIат делар.

Юстара витанаар массови сеансашка ловзаш белгалваьнна шашкаех цхьоалагIа разряд йола ГНПЗ болхло Михин. БархI парти цхьаккха а кот ца воалаши ши парти шийна лейаар эшавеши чакхъяьккхар цо. Городской шахматни клубо маьхера совгIат делар цунна.

ДукхагIа коталонаш (5) яьхача Б. Симоняна эгтара хозагIа парти ловзаьча Ю. Арустамоваи радиокомитетои телевиденеи хьожаяь сийлен призаш елар.

Яхье дакъа лаьцача эгтара воккхагIволча (1905-ча шера ваьв) шашиста А. П. Семенова памятни приз елар. Из шашкаех ловаа 41 шу да. ХIаьта 1 Мая цIерахча колхозо шийн совгIат Э. Рыбакова делар.

Иштта дика вIаштIехьъяьккха чакхъяьлар шашкаех ловзачара СССР-а 26-гIа чемпионат. Дика болх беш хилар цига чемпионате судейски коллеги а.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.
республикански категоре судахо.

САМОДЕЯТЕЛЬНИ АРТИСТАШ—СЦЕНА ТIА

Советски Iаьдал этта 50 шу дизара хетадаьча художественни самодеятельноста республикански VII-ча хьажара шоллагIйола тур дIайихьар укх деношка Советски района культпросветучрежденеша. Хьажаре дакъа лоацаш хилар района ерригаш хIана яц аьнна клубаш. Ала дезаш да укх хьажаре дакъа лоацаш хиннача самодеятельни артистий говзал, хьалха хиннача хьажарца нийсдича, дикка лакхъенна хилар.

Къаьстта ювца йоагIа Кенхинскии Даевскии клубаш. Дика вIаштIехьбаьккхаб укхаза бахача наьха а юртбоахама къахьегамхой а салоIам. ХIаьта хIанз хиннача хьажара лаьрхIа цар кийчъяь программаш массане а безам тIабодаш яр. Масала, аварски метте вокальни группо даьккхача «Октябрь бахаш ба» яхача иллеца дIайоалайир ший концертни программа Кенхински клуба художественни коллективо. Массапена а хоза хийтар дуккхача хана дена самодеятельносте дакъа лоацаш вола Асхабов Iумар сцена тIа ваьлча. ТIехдика лекхар цо зурма. Сакъердаме дар А. Азимоваи Х. Дубаеваи яьха моттигерча темаех йола байташ, халхарий группо даь халхараш, «Доярки жа-Iуща хинна вIашагIкхетар» яха хореографически сцена, и кх. дI.

Дика номераш яр Даевски клуба самодеятельни артисташа кийчъяь хиннараш а. Теркам тIабодаш яр моттигерча школа директора А. Кайсарова лаьяь драматически коллективо оттаяь «Саг йоалаяр» яха пьеса, Даевски бархIшерарча школа хьехархочо С. Кудаевас йийна В. И. Ленинах йола стихотворени, юртарча библиотка заведующе Ж. Мацневас даьха нохчий халкъа иллеш, иштта кхыйола номераш а.

Болгаре Халкъа Республика. Ботевградерча полупроводникови завода цхьан цехе.

БТА—ТАСС сурт.

Ала дезаш да района юртарча клубай хинна хьажар дика вIаштIехьдаьккха чакхдаьнна хилар. ДукхагIйолча клубаша шо-шоай сценаш тIа йир выступленеш. ХIаьта хьажара лаьрхIа вIашагIъелла районни комисси уж болча дIа а ухаш дикагIйола художественни номераш къоастаеш хилар. Уж хьокхаргья ноябрь бетта хургдолча художественни самодеятельноста районни хьажаре.

Л. МЕЖИДОВ.
Советски районни культура цIен методист.

Керда брошюра

НохчГIалгIай «Знание» яхача общества отделене арахийцад «СССР-е социализм хьалъеча «Леви коммунизмана» Ленина яьча критика лоархIам» яха брошюра.

НохчГIалгIай педагогически института политически экономе кафедра йоккхагIча преподавателя Тимошенко Раиса Николаевнас ший брошюра хетаяьй цхьан мехка социализм хьалъе торо хиларах йолча ленински теоре дешаех «аьрдехьарча коммунисташта» хетарашта критика лра, пролетарски къахьегама дисциплина, паччахьалкхен капитализма, производство общественни доалехьа ерзаяра.

Гучабаьккхаб «аьрдехьарча коммунизма» классови чулоацам. Лекторий а пропагандистий а пайда эца йиш я цу брошюрах.

И. ТЕРНОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

НОВКЪОСТ СЕРГО

Йистедоалар

Революционни столица гадаккха гIотт Питерски пролетариат, Петроградски гарнизона салтий, Балтика моряккаш. Столица лораеш хиннараштa юкъе вар оборонана керте лаьттача Ленина ше фронте вахийта Серго Орджоникидзе а.

Г. К. Орджоникидзе — большевикий Петербургски Комитета Исполнительни Комиссе член. ХIара денна хIана дац аьнна Петрограда фабрикашка, заводашка къамаьлаш ду цо. ЦК лоархIамера порученеш кхоачашъю, хIаьта 1917 шера декабрь бутт бовш Советски правительства чрезвычайни комиссар а ваь Украине вохийт Серго. Цига цо новкъостал ду Украина Советий ЦИК-а гоннахьа советски организацеш вIашагIтохара; дер тIа лоаттаду мехка къулбехьене операцеш чакхйоахаш долча Российски Федераце бIуний командованенеи Украински правительстванеи юкъера гIулакхаш; къестаду къамашта юкъерча гIулакхий дешаш; финансови проблема къоастаеча юкъе дакъа лоац; Украине парте Центральни Комитета викал ва. Хьалаш мел чоалхане дале а, моллагIа декхараши проблемаши хьалхашка увтте а, толаме къестайора уж Серго Орджоникидзес. Цун толамий къайле сенах йоаллар аьлча, из йоаллар, ленински школа политически деятель из хиларах: къонахчал долаш, принципиальни, боарам боацаш ший партена, Ленина мутIахьа волаш, къахьегамхоех долча дуккхача адамашца хадаргдоацача говнашца вувзавенна из хиларах.

Серго ше наха дIахьехаш а нахагар шийна хьаIомадеш а, цIаккха а ца соцаш хьаIомадеш хиннав. Молца моллагIча гIулакха тIа ше вале а, моллагIа проблемаш кхоачашйой а, из эгтара хьалха партийни болхло хиннав. ХIаьта цун маIан да, цун беррига болх дуккхача наха юкъе хинна хилар. Декхарех моллагIа а кхоачашдара цо оарцагIъяьхай партийни актив, къахьегамхой, хьалхашка латтаеш декхараш наха уж дIакхета а бош, шийга хьалхашка телаш уж кхетабеши тIехьабоахаш.

Чакхбаьлар граждански тIом. Маьрша гIирсаш хьалдара новкъа лестар мохк, парти, халкъа боахам юхаметтаоттабе тохалу. БехктокхамегIа йолча участкех цаI я Г. К. Орджоникидзега. Из — КъилбаседаКавказски ревкома председатель а РКП(б) ЦК Кавказски бюро кулгалхоех цаI а. Керда декхараш, керда проблемаш, хIаьта царех цаI — мусаватистий, дашнакий, меньшевикий Iаьдала кIал Iазап оззаш боаккхаш къахьегамхой болаш йолча Азербайджана, Армене, Грузе партийни организацешцара бувзамаш вIаштIехьдоахилга.

1920 шера 27 апреле Азербайджана Коммунистически парте кулгал а деш, восстани гIотт Баку. Бакински пролетариато, мусаватистий Iаьдал тIера дIа а кхеса, Советски Россегара новкъостал дех. Хьалхадаьнна долхача ЦIеча Эскара доакъошца гIозъяьннача Баку чубоал Г. К. Орджоникидзе, С. М. Киров, А. И. Микоян. Керда зама дIайолалу Серго вахарен гIулакхашкеи — Закавказье болх белга. РКП(б) ЦК Кавказски бюро кулгалхоех цаI а Закавказье РСФСР правительства викал а волаш цо дакъа лоац Азербайджана лаьтташта, йоккхача промышленноста, торгови флота, банкашта национализаци еча, республика мехкдаьтта промышленности юрта боахами юхаметтаоттабеш хул из. ЧIоагIа уйла тIайохийт Азербайджана болхлой класса ахархошцара цхьоагIо чIоагIъяра, къамий дош къоастадеча ленински никъ чакхбаккхара. Укхаза, массаза а санна, эгтара хьалха партийни болхло волаш хьотт из вайна хьалхашка, хIана аьлча моллагIа дош къоастадеш из вале, моллагIа проблема цо хьаийцаяле Сергона эгтара хьалха бIаргагураш дийна нах хиннаб. Керттера уйла тIайохийташ хиннай цо кадраш хьахаржараи балхаш тIа дIанийсъяраи. «Нахаца, дуккхача наха юкъе!» — иштта хиннай цун деррига гIулакхаш хьахьокхаш йола девиз.

...Закавказье буржуази, националистий доал чакхдоалаш тIеххьара гургал техар сахьато. 1920 шера ноябрь бутт бовш гIайттар Азербайджана къахьегамхой, 1921 шера феврале — Грузе. 25-ча феврале Сергос телеграмма лу Москве: «Тифлиса тIа урагIъяхай Советски Iаьдала цIе байрахк. Даькъала хийла Советски Грузи!».

Серго — хIанз ерригача Закавказье а цул тIехьагIа, Кавказски бюрона метте эттача РКП(б) Закавказски Краевой комитете а доалкхоачаш йолча Кавказски бюро кулгалхоех цаI. Цо керттера уйла тIайохийташ я мусаватисташка, дашнакашка, меньшевикашка доал долча хана экономика чIоагIа хIалакъяь хиннача Завкавказья боахам юхаметтаоттабара проблемаш, закавказски республикашка социализм хьалъяра проблемаш. Цу ханарча хьалашка уж проблемаш толаме кхоачашъяра вIалла а хиланза заргдоаца хьал хилар Закавказья республикай боахама низаш вIашагIтохилга, хIаьта цул тIехьагIа уж политически гIулакхашта вIашагIтохилга а. Цхьабакъда, Грузе Компарте кулгалхошта юкъе ба республикаш боахама гIулакхашта вIашагIтохара дуxьала бола нах, политически гIулакхашта уж вIашагIтохалга ца дийцача а. Цар телхаю Заккрайкома решени, Г. К. Орджоникидзена тIаберзабуала. Грузе коммунисташ массава а цхьатарра гIовтт национал - уклонисташта духьала, цар шоай ЦК-ара делхабу цар лидераш. Къувсамашта итог ю парте XII-ча съездо — ленински никъ теннаб. Закавказья республикашка юха дийнъю йохаяь промышленность, хьалъю кердаяр; юхаметтаоттабу юрта боахам, эгтара хьалхарча аргIанна бомби лелабелга, комсаш лелаелга, чаь плантацеш, тхьамка леладелга а отталеш; чIоаггIа дегIа — йоагIа формах къаман а чулоацамах социалистически а йола культура. Социализм хьалъеш доаха толамаш гуччахьа да, уж тоьал доккхий да, хIаьта цу даькъе Закавказья большевикий кулгалхоех цхьанне — Серго Орджоникидзес даь гIалакх зIамига а дац.

* * *

Закавказьерчох кхоачам хулашдац Г. К. Орджоникидзе гIулакхаш: цо дланм кхоачашъю ЦК, Ленина заданеш. Из е Къилбаседа Кавказе вола, е Донбассе, е Спелии Азе вола. 1921 шера парте X-ча съезде заочно Центральни Комитета состава юкъе хорж Г. К. Орджоникидзе, хIаьта 1930 шера — ВКП(б) ЦК Политбюро членалла а; ший тIеххьарча денналца парте ленински штаба юкъе хул из.

ТIагIертта а юха ца воалаш а къовсам лоаттабу Сергос ленински никъ бахьан долаш, генеральни никъ бахьан долаш, троцкисташта, «болхлой оппозицена» духьала. Парте идейни организационни цхьоагIо бахьан долаш, цун мугIараш кхотадари чIоагIдари духьа лоаттабеча къовсама хьалхарча юхьиге хул Г. К. Орджоникидзе керте латта Центральни Контрольни комисси. Цо доккха дакъа лаьцар троцкистскозиновьевски блокаи аьттехьарча лостамаи духьала, ший мугIараш цхьоагIо йолаши чIоагIеи хилийтар духьа парте лоаттабаьча къовсаме.

Ший аргIагIа хьалхашка эттар 1929 шера май бетта Советий Ерригсоюзни V-ча съезде чIоагIъяь, халкъа боахам дегIаккхувлара план. РКИ наркома Г. К. Орджоникидзе гIулакхашта юкъе керттера моттиг дIалоацаш да мехка индустриализацияра, еза-йоккха промышленность дегIайоалаяра дешаш. Цо Iомаю металлурги, машиностроени, гIирсаш хьалдара проблемаш, вокха специалист, гIорваьнна гIишлонхо а хиле дIаотт из. ХIаьта хьалхара пятилетка дIайолаеннача цу деношка парте мехка ерригача промышленноста керте оттаву Серго Орджоникидзе: 1930 шера ноябрь бетта ВСНХ ПредседателлIа хьожаву из, хIаьта цунна реорганизаци яьчул тIехьагIа — СССР еза-йоккхача промышленноста Наркомалла. Ший тIеххьарча денга кхаччалца цу гIулакха тIа хул Серго.

Сатем яхар фий ховш вац Орджоникидзе. Ший дега ерригa йIовхал дIалу цо СССР-е индустриализацияра гIулакха, социализм хьалъяра гIулакха. Еза - йоккхача промышленноста норкома гIулакха тIа волаш цо баьча балха стиль хьалхагIа хиннар юс — партийни болхлочун стиль. Из даим адамашта юкъе, гIишлонашка, заводашка, цехашка наха юкъе хул, корта болаш, новкъосташха къамаьлаш ду цо инженерашца, техникашца, болхлошца. Хьожаш, Iомадеш, мах беш, гIишлон, производства массалола хIама тохкаш хул нарком, сихха дертIадоаккх, тоаду цо гIулакх. Iалаьмате чIоагIа уйла тIайохийташ хиннай Сергос коммунистий, партийни организацей балха. Цо яьхад: «Вай завода низ сенах латт аьлча, из латт, директора нийсса вай гIулакх бахьан долаш, шайтIаша санна, къовсам лоаттабеш бола бIаьш а эзараш а мутIахьа коммунисташ вай хиларах».

Ший кхолламга диллача, вахара опытага диллача эгтара хьалха партийни болхло хиннача Сергос даим белгалбаьхаб социалистически предприятеш хьалъяреи караерзаяреи гIулакха тIара партийни организацей лоархIам. Цо яьхад: «Геттара дукха моттигаш нийслу предприятешкарча партийни ячейка боккхача низа вай мах ца беш».

МоллагIча а боахама кулгалхочун балха тIа толам боаккхаргбола тешам гуш хинаб Сергона партийни организацех коггIортолга ярах, боахама кулгалхоша партийни организацеца айхха, вIаштIехьбаьнна беча балхах. Цо яьхад: «Со се а вац еттилга дезаш, хIаьта а нагахьа санна сона партийни организаце етте, изм вай, кхоачарагIа йола организаци ма йий, йолче, гIулакх бахьан долаш етт. Нагахьа санна моллагIча хIамах, из миштa де деза а ца ховш, лоархIа ца веш со хуле, цу партийни организаце из хьахьокхаргда сога, Iомавергва со, хIаьта цо сайна енна заданеш кхоачашъяра аз сай низ кхоачар дергда...».

Эгтара хьалха партийни болхло хиларах тарра Г. К. Орджоникидзе белгалйоалаш йола оамал хиннай хIара денна хьалхашка уттача моллагIча декхарах, хьалхарча юхьига мел зIамига из хете а, юкъара перспектива цунна гуш хинна хилар, цу цеха, предприяте боахама декхараш паччахьалкхен декхарашна дувзаш. моллагIа боахама проблема политически яр санна лоархIаш хинна хилар. Иштта хиннав из ше, иштта кхельй цо боахама кулгалхой дуккха кадраш, из хьийхад массанена а.

Кхыметтел хьалхарча пятилеткай йоккхача цхьан гIишлон, кхыметтел йоккхача цхьан предприяте цIи яккха хала я уж хьалъеча, болх бе йолайолийтача, караерзаеча деношка советски индустре командарм Серго Орджоникидзе хиланаа йолча. ХIаьта хIара из массаза вах зеллал дар юташ хиннай цо юхе: сихагIа, дикагIа долаш хиннал гIулакх. Масала, 1931 шера бIаьстан юхе. Сталинградски тракторни заводе гIулакхаш вIаштIехьдоацаш хиннача хана, цига вера Орджоникидзе. Цкъа а цIаькха а денош - бийсаш даьхар цо цехашка, гIулакх эгIадаь бахьанаш тохкар. инженерашца, мастерашца, болхлошца къамаьлаш дора.

Ше цигара дIаволача хана инженерно - технически болхлошта хьалхашка къамаьл дир наркомо. ГIулакх эгIадаьча бахьанашта бокъонца дух тIа а ваьнна, цо дIхьекхар уж дIадоахаргдола ваькъаш. Керттера уйла тIаяхийтар Сергос производственни дисциплина чIоагIъяра. Цо яьхад: «ГIоарал доацаш деттaлу вай. Шугара яраш санна машинаш хилча, посте латтача красноармейца яр санна дисциплина хила еза... Юхавийрзарий — дисциплина толхаю. ХIаьта шо долча алхха юхабийрза ца Iеш, цул совгIа фортах мIарилг а хьокх, цул тIехьагIа гIаьле а оз».

Партийни болх беш даьхача дуккхача шерашка цун хьахинна, махбаь варгвоацаш йоккха дар йолаш вар Серго Орджоникидзе; хургдар гаьнна хьалхагIа бIаргаго, кердадар лаха, из хьаллаца ховра цунна. «Специалистех ца доаллар доаллаш вар, — яхаш яздаьл академика Бардина. — Серго: шерра кругозор. Тхоначул гаьнагIара бIаргаго ховра цунна хIама, массаза а хьалхаводар. технически уйла лехкар цо. Сергох ала бокъо а йолаш оал вай мехка технически прогресса байракх лелаяьр ва».

Социализма низех, социалистически строя чIоагIалах боарам боаццаш чIоагIа тешаш декар Серго Орджоникидзе хIара дош. Цо яьхад: «...нагахьа санна къахьегама овсарле лакхлуш ца хилча, нагахьа санна мохк бIаьхий хулаш ца хилча, фу социализм я из? Къелца, моцалца хьийна йиш йий социализм? Цаккха а хила йиш яц! Социализм бокъонна котъяла йиш яц вахар дика, дIаьхий; низ болаш хилча мара, социалистически мехка гражданаш баха боаггIача тайпара беррига нах бахаш хилча мара».

Серго Орджоникидзе хьалха дIавахав дунен чура, цхьабакъда, большевистски парте, вай мехка исторена юкъе йоврийоаца дар йитай цо юхе. хIаьта цун, ленински гварде гIорваьннача бIухочун цIи даим яхаш хургья.

(**№ 19 йола «Партийная жизнь» яха журнал. Октябрь, 1966 ш.).**

ЛадувгIа

22 октябрь, 1966 шу.

РАДИО: 8.25 — Искусства мастераша дIоал неаполитански иллеш. 8.45 — «ДоттагIал» яха лакхерча классашкарча дешархошта йола передача (нохчий меттала). 16.00 — Литературни передача «Лоаман Iуйре» яхача альманаха обзор (гIалгIай меттала). 16.20 — Халкъий барт тайнача дезале. 17.25 — «Авангард» яха радиожурнал. 18.23 — «Къонах» (нохчий меттала). Къонгаш бовча хана яхача С. Чахкиевеи Г. Русаковеи спектакла композиция (гIалгIай меттала).

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Бераштa дола фильм. 18.30 — Дунен мехкашта юкъерча хьалех дола къамаьл. 18.45 — Бахьдолчоа тIера хьаийца фильм. 19.05 — Сатирически телеобъектив. 19.25 — Узбекистана артистий концерт. 20.10 — Шоана, бараш! 20.20 — Киножурнал. 20.30 — В. И. Ленин ваь 100 шу дизаргa. Ленинана керда оагIонаш. 20.50 — «Къьанарча вIовна Iн» яха телевизионни фильм. 22.20 — Кинонкъбара телевизионни клуб.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора—2-41-23; редактора зам.— 2-30-91; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахара; промышленни, юртбоахамеи культураи, письмойи отделий— 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05354. Заказ № 5505.